Масс а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

Серло

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 11 апрель, 1974 шу. • № 44 (5340). • Мах 2 кеп.

СТУДЕНТИЙ ОТРЯДАШ

Хlара шера вай йоккхача Дахьен лоархlамегlара гlишлош хьалъеча болх беш Сибарегlа, Гаьнарча Малхбоале, Урале, Якуте, Казахстане иштта кхычахьа хул советски студентий отрядаш. Цар хьинаре дакъа лоац предприятей коллективаштеи бахача наха юкъеи кхетама-политически болх беча.

Нохч - Гlалгlайчен лакхерчеи юкъерча специальнии дешара заведеней студенташа 30 гlишлошъеча отрядашка вlашагlа кхийтта 1973 шера вай республике а цул арахьа а тайп-тайпарча гlишлошъеча моттигашка 2 миллион сомал дукхагlа гlишлой-монтажни балхаш дир.

Бакъда баькхача земо хьахьокхачох студентий гlишлошъю отрядаш вlашагlйохкаш кхоачамбоацараш а хилар дlадахача шера. Грозненски мехкдаьтта институто, паччахьалкхен университето, мехкдаьтта техникумо кхоачашъянзар отрядаш вlашагlйохкара планаш. Студентий гlишлошъеча отрядашта производственни, культурно - бытови хьалаш lалащдар тесса дитадар гlишлошъеча Нохч-Галгlай управлене номераш 4, 8, 11 йолча СМУ-ша, «Чеченингушводстрой» номераш 2, 5 йолча ПМК-ша иштта кхычар.

Цу предприятей кулгалхоша отрядашта цар балла болх lалашбанзар, тlадувха лаьрххlа барзкъаш хилийтанзар, во йоакхе йир студентий балхарча хьалий, дуачун. Из деррига а бахьан долаш дукхача отрядаша договораш тlа оттадаьр дизза кхоачашданзар, студентий творчески хьинар, айенна уйла лохйир.

Хlанз хьатlакхаьчай укх шера гlишлошъеча болх бе студентий отрядаш вlашагlйохка ха. Соахка хинна кхоачамбоацараш хилийта йиш яц. Де дезаш дукха да. Эггара хьалха lалашде деза болх бергболча студенташта гlишлошъяра лардаш йовзийтилга, кхерамзлен техника lомаелга. Студентий отрядаш тlазцаргйола лагераш, дуа хlама кийчду, продукташ лораю моттигаш кийчъе, уж бахаргболча цlеношка тlа-кlал юлла хlама lалашъе еза. Болх лерттlа дlабахьара, студенташ де хlама доацаш сайца латтаргбоацаш цар болх бергболча моттигашка хlанзе а дlатlаяхьа еза гlишлошъю материалаш, кийчъяь хила еза хиланза яргйоаца инструмент, механизаце средствaш, механизмаш, транспорт.

Студентий отрядаш вlашагlтохарал совгlа Грозне а юрташка а комсомольско-кагирхой къахьегама лагерий ларда тlа юкъерча школай лакхехьарча классий дешархоех вlащагlтохаргйа школьни отрядаш. Каникулаш йолаш цар болх бергба юрта боахаме.

Духхьал лакхехьарчеи юкъерча специальнии дешара заведенешкара 2 эзар гаргга студент хургва гlишлой объекташка болх беш. Партийни, профсоюзни, комсомольски организаци гlишлошъеча организацей кулгалхой декхарийла ба царна юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяра мел эша хьалаш lалащде. Иштта йоакхо е еза кагирхой бахара а салаlара а хьалаш дика хилийтара.

Укхаза терко ца еш цхьаккха а хlама дита йиш яц: яхье котбаьннараштa материальни совгlаташ далар, «молнеш», пенгазеташ арахецар, художественни самодеятельност вlашагlйоллар, кхыдола гlулакхаш. Къаьстта тернам тlабахийта беза студенташи дешархойи балха дlанхувлача болх беча кхерамзлен техника лелаяра.

КПСС горкомаша, райкомаша, моттигера Советаша гlишлошъеча управленей партийни организацеша хадданза гlо де деза студентий отрядий болх вlаштlехьбаккхара. Банъахьа хургда нагахь санна гlишлошъю отрядаш тlазцара кийчо еча утташ дола дешаш къоастадара оперативни группаш вlашагlъехкача.

Ха а ховш пайда эца беза студентий отрядех наха юкъе кхетама-политически болх беча. Цар доккха новкъостал де йиш я парте чура а арахьара а политика бахача наха дlайовзийтача, ийслагlча пятилетка диълагlча, къоастамбеча шера заданеш ханал хьалха кхоачашъяра къахьегамхой оарцагlбахаре, гlишлошъеча организацешка гойтара агитаци вlаштlехьйоаккхача иштта кхычахьа.

Цунца цхьана партийни организацеша терко ца еш дита йиш яц студентий отрядашта юкъе беча кхетама балха дешаш. Уж массаза а хьожаш хила еза студенташа болх миштa бу, балхара баьлча уж фу деш ба, вlаштlехьдаха деза цар мукъа ха зехьа йоврг йоаца гlулакхаш.

Студенташа болх беча, салоlача ший ханнахьа дlанхачийта беза баа кхача, деша газеташ, журналаш. Вlашагlдолла деза кинога хьажа йиш хулга.

Кlезигагlа декхараш уттац школьни отрядий болх вlащтlехьбоаккхача а. Школай кулгалхой, комсомольски организацеш декхарийла я бераша къахьегалга а салоlалга а lалащде. Къахьегамцара цар безам совбаккха.

Студентий гlишлошъю отрядаши юрта бахе болх бу школьни отрядаши боккха низ ба. Царех хьаькъалца пайда эца беза.

ЯХЬЕ ЯЬННАЧА РЕСПУБЛИКАШКА

Лоаллахарча республикай промышленносто 1974 шера I квартала план кхоачашъяр

(проценташ ца)

	Нохч - Гlалгlай АССР	Къилбаседа - Хlирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дегестански АССР
Продукцена реализаци яра объема план кхоачашъяр	101,2	100,8	101,6	102,8
1973 шера I кварталаца нийсйича продукцена реализаци яра объем лакхъялар	100,9	104,5	107,0	112,1
1973 шера I кварталаца нийсйича валови продукци лакхъялар	100,3	107,2	106,8	115,6
1973 шера I кварталаца нийсйича къахьегама овсарле лакхъялар	98,3	103,1	104,4	109,6
Еррига предприятеш (бахача наха бытовой гlулакхаш деча Министерства предприятеш йоацаш)	157	145	125	196
Царех: реализаце объема 1974 шера I квартала план кхоачашъяьяц	16	15	14	28

Хьайбай продукташ кийчъяра халкъа боахама план 1974 шера I квартале кхоачашъяр

	Дулх		Шура		Фуаш	
	I квартала халкъа боахама план кхоачашъяр	1974 ш. I квартал 1973 шера I кварталаца проценташ болаш нийсйича	I квартала халкъа боахама план кхоачашъяр	1974 ш. I квартал 1973 ш. I кварталаца проценташ болаш нийсйича	I квартале халкъа боахама план кхоачашъяр	1974 шера I квартал 1973 шера I кварталаца проценташ болаш нийсйича
Къилбаседа-Кавказски район	102	115	107	110	109	106
Дагестански АССР	135	112	116	114	165	114
Черсий-Балкхарой АССР	102	99	105	103	95	92
Къилбаседа-Хlирий АССР	103	107	104	105	113	97
Нохч-Гlалгlай АССР	113	112	113	117	109	113

ХАННАХЬА ЧАКХДОАХАРГДА БАЛХАШ

Шерра даьржад бlаьстан юххьера балхаш Грозненски района «Пригородный» яхача совхозе. Бlаьстан культураш дlаера, сомий бешамашта гlулакх дара балхаш ханал хьалхен дикен чакхдаха дош деннад механизатораша. Из бахьан яьржача социалистически яхье хьалха ба механизатораш Кудиев Гелани Чичаев Ширани. Уж хlанзле 130 гектара тlа горох дlайийна баьннаб. Хlанз тlехьювча культураштa лаьрхlа лаьтта кийчдеш ба механизатораш.

Дика лел балхаш сома беша а. Йиъ бlаь совгlа гектар беша молхаш техай, йокъаенна коаст, гаьнаш дlаяхай сома беш лелаераша. Къаьстта дика ду сома беша гlулакх нов. Карпова керте латтача бригадо.

Хlара гектара тlара 100—110 центнер боаккхаш сом чуэца дош деннад сома беш лелаераша.

А. МУРЦАЛОВ.

ДИКАГIЙОЛЧА АГРОТЕХНИЧЕСКИ ХАНАШКА

Шерра даьржад кхашкара бlаьстан балхаш «Гудермесский» совхозе.

— «Камаьхала яйла шун, ялат кхедераш» — яхаш Нохч - Гlалгlай АССР юрта боахама хьалха латтараша республика берригача лаьтта лeладерашка яздаь гучахьара письмо дувцаш собрани хилар тха боахаме укх деношка, — йоах совхоза керттерча агронома Хамидов Сайдамина. — Цу письмона жоп а луш укх бlаьсти дlае еза еррига культураш агротехнически дикагlйолча лоацачa хана дlайийна яхен уж дика кхеяра а паччахьалкхенга йохкара а тlайийца социалистически декхараш толамца кхоачашден дош делар боахама кхаш лeладераша.

Укх шера планагlа 2080 гектара тlа дlае езаш я боахаме бlаьсти юв культураш. царех 945 гектара тlа дуга, 650 гектара тlа доакъара лаьрхlа хьажкlаш, 300 гектара тlа шекара свекла а йолаш.

Уж культураш дика хьувкъаяра дlадахача шера гурахьа денз дика лард еллар совхоза механизатораша. Цхьацццайолча участкаш тlа минеральни удобрени а юллаш зяба аьха lодиллар деррига лаьтта. Цул тlехьагlа доакъара лаьрхlа хьажкlаш, шекара свекла, гидуаргаш дlае хьакъоастадаьча лаьтта органически удобрени йиллар. Районе массарел хьалха тоа а яь кийчон линейках дlаоттайир юртбоахама техника. Цу гlулакхо торо хилийтар бlаьстан юххье ший ханнахьа лаьттанца lайна тlоадал дlакъовла. макха баккха, бlаьсти хьалхагlа юв юртбоахама культураш дикагlйолча агротехнически ханашка дlайийна яха.

Дуга дlаде лаьтта кийчдеча цхьоалагlча отделене да тхо. Конвейерах ду аьнна ала йиш йолаш кхо тайпа балхаш деш ба механизатораш. Цхьабараш хий чухийцача из масса йолча моттигашка цхьатарра латтаргдолаш лаьтта нийсдеш ба, шоллагlбараш хlара гектара тlа йиъ-йиъ центнер суперфосфати кхоккха центнер азотни удобрении кхоачийташ из хьаьндеш ба, хlаьта кхоалагlбараш лаьтта нийс а даь минеральни удобрени йиллача «Чизель» яхача агрегатаца культиваци еш ба.

Цу тайпара балхаш чакх а даьха дуга дlаде дукха хlама ца эшаш 500 гектар лаьтта кийчдаьд хlанзле.

Лаьтта нийсдича къаьстта дика къахьег механизатораша Рябченко Степана, Астимиров Жовдара. Хlаьта удобрени тоссача — Альтемиров Хасе.

Степанеи Жовдареи хlаране нормагlа цхьан дийнахьа 7,1 гектар лаьтта нийсде дезача 10—11 гектар нийсду. Хасе дийнахьа 20 гектара тlа йилла еза минеральни удобрени 27—28 гектара тlа юлл. Хlаьта берригача механизатораша дуга дlаде хlара дийнахьа юкъера лаьрхlача 60—75 гектар лаьтта кийчду.

— Укх шера планал совгlа 400 тонн а долаш паччахьалкхенна 2500 тонн ялат дlадала социалистически декхар тlайийцад оаха. Цунах 2400 тонн дуга хургда. Цудухьа из культура кхеяра къаьстта теркам тlабохийт совхозе. Хlаьта дlадахача шера дуга дlадийна лаьтта боахаме 600 гектар мара хиннадеце. укх шера 945 гектар хургда, — йоах Сайдамина. — Иттлагlча пятилетке тха совхозе ялата лаьрхlа кхедеш керттерча даькъе дуга хургда.

Силоса хьажкlаш дlаера лаьтта кийчдеча кхаьчар тхо. Макха баьккхачул тlехьагlа еш йола хьалхара культиваци яь бовлаш латтар механизатораш.

Культиваци еш механизатораштa юкъе яьржача яхье балха йоккха опыт йолча дуккхачарех хьалха ваьна дика къахьегаш ва соахка профессионально - технически училище чакхъяьккха къона тракторист Шемильханов Сайдамин.

Чlоагlа теркам тlабохийт совхозе механизаторий балхацара моральнии материальнии безам совбаккхара. Кхашкара балхаш деш яхье хьалхара моттиг яьккхача механизатора карара кара тела цlе вымпел лу. Дикагlболча механизаторий балхах, цар опытах отделенешка арахецача къахьегама листокаш тlа, совхоза пенгазета тlа язду. Хlаьта балха нормаш тlехкхоачашъеш къахьегачарна ахчан премеш тел.

Дика вlаштlехьдаьхад механизаторий балха хьалаш а. Механизатораштa спецбарзкъаш деннад. Хlара отделене кхайтlарча стане болх беш столови я.

Цу дерригача гlулакхаша дикка айяьй механизаторий къахьегама овсарле хlаьта балха тlа толамаш а доахийт.

М. ХАМАТХАНОВ.

РСФСР-гара КЪАМИЙ СОВЕТЕ ДЕЧА ХОРЖАМАШТА ЙОЛЧА ГРОЗНЕНСКИ ОКРУЖНОЙ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ СОСТАВ ЧIОАГIЪЯРАХ ДОЛА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

«СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамий хьакъехьарча Положене» 47, 48, 49 статьяшка хьежжа РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

РСФСР-гара Къамий Совете деча хоржамашта йола Грозненски окружной хоржамий комисси укх лохера общественни организацейи къахьегамхой коллективайи викалаш юкъе а болаш чlоагlъе:

Хоржамий комиссе председатель **Ведерников** Николай Иванович — В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода болхлошкара, инженерно - технически балхаш дерашкара, гlулакхерча нахагара, Нохч - Гlалгlай АССР.

Хоржамий комиссе председатела заместитель **Магомадов** Абубакар Зульпукарович — Дагестански профессиональни союзий областной советагара.

Хоржамий комиссе секретарь **Бузуртанов** Османа Махьмад — Нохч - Гlалгlай областной коммунистически организацегара.

Хоржамий комиссе членаш:

Алмазова Жабраьила Кейпа —Нохч-Гlалгlай АССР город Грозне Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза Ленински районни организацегара.

Гладышев Вячеслав Петрович — Кизлярски электроаппаратни завода болхлошкара, инженерно - технически балхаш дерашкара, гlулакхерча нахагара, Дагестански АССР.

Дмитриев Владимир Иванович — Ленина цlерагlча Астрахански кемаш тоадеча завода болхлошкара, инженерно-технически балхаш дерашкара, гlулакхерча нахагара.

Зубайриева Аминат Алумирзаевна — Дагестански АССР Казбековски района «Дружба» яхача колхоза колхозхошкара.

Коробова Мария Федоровна — Астрахански городской коммунистически организацегара.

Марченко Вера Матвеевна — юрта боахамеи заготовкайи болхлойи гlулакхерча наьхеи профессиональни союза Нохч-Гlалгlай областной организацегара.

Хасбулатов Хадижат Темирболатовна — Дагестански АССР Хасавюртовски районерча В. И. Ленина цlерагlча колхоза колхозхошкара.

Эдиева Роза Ильясовна — Нохч-Гlалгlай АССР Грозненски районерча «Советская Россия» яхача колхоза колхозхошкара.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1974 шера 9 апрель.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиуме

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо Российски Федерацегара нийссазлагlа хоржача СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете деча хоржамашта йолча 32 окружной хоржамий комиссе состав чlоагlъяьй.

Окружной хоржамий комиссешта юкъевахийта оттаваьв общественни организацешкара, къахьегамхой обществашкареи коллективашкареи 352 викал. Царна юкъе: 177 кхалсаг, 187 КПСС члени членалла кандидати, 165 парте боацараш, цу даькъе 70 ВЛКСМ член.

Комиссешта юкъевахав 141 болхло, 58 колхозхо, 45 lилман, халкъа образоване, культура, унахцlено лораяра болхло, 86 партийни, профсоюзни, комсомольски болхло, инженерно - технически болхлоех волеи тlема гlулакхаш тlареи 22 саг.

Комиссей председателалла чlоагlваьв 19 болхло, 7 lилмани культуран болхло, 6 партийни профсоюзни болхло.

Окружной хоржамий комиссей состав чlоагlъярах дола РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш кепатехат «РСФСР Лакхехьарча Совета Ведомостваш» тlеи Российски Федераце областий, краяй, автономни республикай газеташ тlеи.

ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОЛХАШ

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СОЮЗА СОВЕТЕИ КЪАМИЯ СОВЕТЕИ ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛЧА ОКРУЖНОЙ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕШКА БАХИЙТАРА КАНДИДАТАШ ОТТАБАР.

СССР Лакхехьарча Совета Союза Советеи Къамий Советеи хоржамаш дара йолча окружной хоржамий комиссешка бахийтара викалаш уттабелга дlахо хьош да республике.

Академика М. Д. Миллионщикова цlерагlча Грозненски Къахьегама Цlеча Байракха ордена мехкдаьтта института профессораша, преподавателаша, студенташа, болхлоша, гlулакхерча наха СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара № 668 йолча Ленински хоржамий округе гlолларча окружной хоржамий комиссе юкъеяхийтара шоай викал яь оттаяьй института юкъарча геологе кафедра доцент парте йоаца **Крисюк Ирина Мечеславна.**

Ачхой - Мартана района «Лермонтовский» совхоза болхлоша, юрта боахама специалисташа, гlулакхерча наха СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара № 676 йолча Сунженски хоржамий округе гlолларча окружной хоржамий комиссена юкъеяхийтарара шоай викал яь оттаяьй совхоза йоккха овсарле йолаш къахьегарах Ленинеи, Къахьегама Цlеча Байракхеи, «Знак Почета» яхен орденаш енна йола хьалха латта телятница парте йоаца **Арсанова Арубика.**

Ленински района «Родина» яхача совхоза болхлоша, юрта боахама специалисташа, гlулакхерча наха СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара № 668 йолча хоржамий округе гlолларча окружной хоржамий комиссена юкъевахийтара шоай викал ваь оттаваьв цу совхоза директор Советски Союза Турпал **Петр Максимович Крутов.**

Нохч - Гlалгlай областной коммунистически организацегара СССР Лакхехьарча Совета Союза Совете хоржамаш дара № 415 йолча Грозненски хоржамий округе гlолларча окружной хоржамий комиссена юкъевахийта оттаваьв **Сайханов Руслан Алавдинович.**

Наурски района В. И. Ленина цlерагlча колхоза колхозхоша СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара № 675 йолча Наурски хоржамий округе гlолларча окружной хоржамий комиссена юкъевахийтара шоай викал ваь оттаваьв колхоза механизатор ВЛКСМ член **Николай Иванович Дыдычкин.**

Шелковски районни коммунистически организацегара СССР Лакхехьарча Совета Союза Совете хоржамаш дара № 416 йолча Гудермесски хоржамий округе гlолларча окружной хоржамий комиссена юкъевахийтара шоай викал ваь оттаваьв Шелковски райисполкома юрта боахама управлене начальник **Афанасий Павлович Агапов.**

Нохч - Гlалгlай паччахьалкхен университета профессораша, преподавателаша, студенташа, болхлоша, гlулакхерча наха СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара № 668 йолча Ленински хоржамий округе гlолларча окружной хоржамий комиссена юкъеяхийтара шоай викал яь оттаяьй университета СССР исторе кафедра доцент **Гойгова lаддал-Хьамида Зарема.**

В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода болхлоша, инженерно - технически болхлоша, гlулакхерча наха СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара № 669 йолча Заводской хоржамий округе гlолларча окружной хоржамий комиссена юкъевахийтара шоай викал ваь оттаваьв цу завода болхло **Мефодий Васильевич Жук.**

Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союза Ачхой - Мартана районни организацегара СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара № 676 йолча Сунженски хоржамий округе гlолларча окружной хоржамий комиссена юкъеяхийта викал яь оттаяьй «Самашкинский» совхоза доярка **Паканат Магомедовна Агадхаджиева.**

20 АПРЕЛЕ—ЕРРИГСОЮЗНИ КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАРГДА

Хьатlадоагlаш латтача Ерригсоюзни коммунистически субботника хьинар айдаь кийчо еш ба Шелковской района «Червленский» колхоза къахьегамхой. Цу дийнахьа шоаш дергдар хlанзле белгалдаьд цар. Ерригача бригадашка производственни собранеш чакхъяьннай москвичий болам бувцаш.

Комсаш дlаехкара балхаш чакхдаха лерхl К. Баруки А. Понамареви керте латтача бригадаша.

Цул совгlа дукха балхаш дергда колхозхоша шоай боахаме центральни усадьбана гонахьара моттигаш цlенъеш тоаеш, иштта ахкан сезона бокъонца кийчдергда шоай культура Цlа, гаьнаш оахкаргья.

Цу дийнахьа болх баь даьккха ахча пятилетка фонда юкъедахийта лаьрхlад.

С. АРСАНОВ.

ПЯТИЛЕТКА ФОНДЕ

— Коммунистически субботника дикагlа кийчо яра штаб вlашагlъеллай тха фабрике. Цу штаба чубоагlа цехий начальникаш балха кулгалдеш хургба. Цул совгlа, из ди ударни къахьегамца белгалдаккха къахьегамхой тlахьехаш дукха лозунгаш, плакаташ хьалтехад, — дувц Назрановски трикотажни фабрика партийни организаце секретара Мальсагов Зяудина.

Субботнике дакъа лоацаш 1000 саг хургва. Царех 600 саго болх бергба керттерча производстве: швейни, вязальни, красильно-отделочни цехашка.

Швейни цехо арахецаргья 700 издели, вязальни цеха коллективо — 1800 килограмм кисн, красильно-отделочни цехо 2200 килограмм кисена басар дергда.

Фабрика коллективо хlара дийнахьа 6000 издели арахец. Хlаьта, 20 апреле 7000 издели арахеца лаьрхlад фабрика къахьегамхоша. Цу дийнахьа планал совгlа арахийцача цхьа эзар изделех 2500 сом пайда хургба. Ийслагlча пятилетка фонде хьожадергда 1450 сом совгlа ахча.

Хlаьта 400 саг фабрика территори, цехаш цlенъеш, гаьнаш дlайогlаш хургва.

* * *

Укх шера 20 апреле хургдолча коммунистически субботникагlа 16 тонн маькхи цхьа тонн булочни изделеши арахеца лерхl Назрановски хлебозавода коллективо.

Инженерно-технически болхлой, гlулакхера бараш завода территори цlенъеш хургба.

Цхьабакъда, цу лоархlамерча денна йоаггlача тайпара кийчо яьяц завода кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша. Коммунистически субботника хетадаь цхьа плакат, лозунг дац заводе бlаргагуш, цхьаккха а мероприяти кийчъяьяц, вlашагlъеллаяц субботник чакхдаккхара йола штаб. Хlанз а тlехьа коммунистически субботникагlа шоай фу де деза ховш бац завода болхлой.

А. САГОВ.

* * *

№ 14 йолча Наьсарерча профтехучилища хьехархошеи дешархошеи укх шера 20 апреле де дезачун хlанзе а кийчо еш латт. Производственни совещане къоастадаьд хlара группа училища ков, юхера улицаш цlенъеш, гlишлош хьалъеш дергдола балхаш.

Верригаш а 300 саг хургва цига дакъа лоацаш цlено еш а дешара мастерскеш хьалъеш а. Цар лаьрхlад лакха овсарле йолаш къахьега а болх баь даьккха 900 сом ийслагlча пятилетка фонда дlадала а.

Лоархlаме да цхьаькха а. Тха дешархоша социалистически декхараш тlайийцад субботник дlаходахьа а училища дешара мастерскеш хьалъеча хlаране 20 сахьата болх бе а. Шеко яц цар шоай дош толамца кхоачашдергхиларах.

У. АБАДИЕВ, училища парторганизаце секретарь.

ШОАЙ ДЕКХАРАШ ДОВЗАШ БА

Цхьа кlира совгlа ха мара йисаяц Ерригсоюзни коммунистически субботник дола къахьегама цlей хьатlакхача. Цу денна дика кийчо еш Старопромысловски районерча опытни заводе вlашагlъеллача штаба членаш ба. Бlарг тlаоттаргболча хьалтеха доакх коммунистически субботника хетадаь лозунгаш, плакаташ. Завода берригача болхлошта дlадовзийтад хьалхашка латта декхараш.

Керттерча производстве къахьегаш хургва бlаь совгlа болхло. Цар арахецаргья кхо эзар сома маьха тайп-тайпара продукци, хlаьта шоаш даьккха 400 сом ахча ийслагlча пятилетка фонда юкъехьоргда цар.

Предприяте ков, гонахьара моттигаш цlенъеш, керда гаьнаш дlайогlаш, гонахьара ахка а оахкаш гаьнашта кlир тохаш хургва заводера цу дийнахьа производстве болх беш воаца, 200 болхло, инженерно - технически болхлой, гlулакхера нах.

Б. КОСТОЕВ.

КХОЯЬЧА МАТЕРИАЛИЙ ЧОТАХ

Хlанзлехьа дика кийчбеннаб Нохч - Гlалгlай гlишлошъеча управлене СМУ-6 ворхlагlча гlишлон участка болхлой укх шера 20-ча апреле хула коммунистически субботник чакхдаккхара. Цу участкера 170 гlишлонхо, инженерно - технически болхлой хургба хьинаре къахьегаш. Къахьегама цlей долча дийнахьа шоаш мел деш дола балхаш кхоаьча материалий чотах дергда цар. Деррига а цу дийнахьа чакхдоахаргда 3500 сома маьха гlишлой-монтажни балхаш.

Цул совгlа гlишло хьалъечара салоlа зона тоаергья. дlайогlаргья 50 га, гонахьара ахка а оахкаш кlир тохаргья дукхача гаьнашта.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ВАХАРЦА АЙХХА БУВЗАМ БОЛАШ

ПРОПАГАНДИСТ ЗАНЯТИ ЕШ ВА

30 шу да коммуниста Зевилов Павел Андреевича заводе болх бу. 1943 шера кхелета зlамсаг волаш вера из мехкдаьтта аппаратура еча цехе. Юххьанца электросварщик вар из, 1959 шера дениз цеха сборочни участка воккхагlвола мастер ва. Завод, цех дегlаавахарца цхьана лакхъеннай цун говзал, lайнай опыт.

КхоалагIа шу да цо коммунистически къахьегама школана кулгал ду. Цун дикка говзал я цу балха. Новкъостал дир цунна парткома яьча семинараша, хlьта ше а чlоагlа кийчлу из занятешка.

«Лорае пятилетка хlара минута», «ЛакхагIа айе социалистически яхьа байракх!», «Красномолотовций девиз: пятилетка — ханал хьалха!» — иштта да Зевилова кулгал деча коммунистически къахьегама школера тlахьехамаш. Уж хlаране хьалда дола декхар а хиле дlаотт. Цар тlахьех социалистически яхьа юкъе хьинаре дакъа лацара, тlанйца декхараш толамца кхоачашдара.

— Вай цех халача хьале я,— йоах Павел Андреевича. — Шу доладеннача хана дениз 1700 тонн гаргга мехкдаьтта аппаратура дlа ца луш тlайнсай вайна. Цун бахьан да болх лерттIа вlаштlехьа ца баккхар, оборудовани дикка ца хилар, шоай ханнахьа узлаш ца лоаттадар. Во деш хилар бахьан долаш хьадаь дукккадар юха ле дезаш хул. Хlаьта цу деррига хlамана бехке вай воаш да. Болхлочунгара дениз начальникага кхаччалца хlаравар шийна тlадилла гlулакх чlоагlа бехктокхаме хеташ кхоачашдеш хила веза.

П. А. Зевилова хьехараш тайп-тайпара говзал йола болхлой ба: газорезчик Василий Понамарев, электросварщик Георгий Мишаков, котельщикаш Николай Свинцов, Георгий Мосиенко. Уж йоккха опыт йола кадрови болхлой ба. Царна уллув ба дукха ха йоаццаш № 3 йолча профессионально-технически училищера заводе балха баьхка къона кагий нах сварщикаш Дрыхов Мохьмад, Магомедов Султан, Усланов Услан. БоккхагIчар шоай метта хьалкхебергба уж, цар дlадзаргья къахьегама эстафета.

Ший ерргга занятеш Павел Андреевича завода, цеха, участка коллективай вахарца айхха ювз.

Масала, «Рузкъан кхомбар. Къахьегама овсарлеи на лакхъяра наькъашн» яха тема йола заняти ше еш деша багlарашка пропагандиста дlайовзийтар темен къоастале оттадеш дола дешаци. Юххьанца завода цеха гlулакххехн хьалахи а дийца, тlаккха тема теоретически дlайовзийтар пропагандиста.

Дlадахача шера, аьлар цо, мехкдаьтта аппаратура цех продукце керда тайпаш арахецца кийчлуш хилар. Уж яр Оренбургерча газ йоаллача моттига, кхычехьа эша блочни установкаш, Венгрена, Болгарена, Польшана, Германена эша 50 тонн хула дегидратораш, кхыяраш. Иштта боккха лоархlам болаш я вай цех Октябрьски орден лелаеча завода вахаре, из дегlайоагlача, цун болхлой класса дика традицеш дlахохьоча.

Шийн ханнахьа а дика а мехкдаьттан химически аппаратура хьае йиш яц чlоагlа производственни технически дисциплина ца хилча, хlаьта цунга дlадодар лохде йиш яц бедален материалийн кхом ца бича, къахьегама овсарле лакх ца йича. Укх шера соахкарчул 4 эзар тонн дукхагlа мехкдаьтта аппаратура кийчъе еза вай цехо.

Из декхар вайга кхоачашдулургда, яхаш дувц пропагандиста, нагахьа санна электроэнерги, флюс, электродаш, кхыйола материалаш вай кхоеш дlайохийте, дика доал а деш обсрудованех пайда эце. Хlаьта вай цхьаболча болхлоша кхом бац материалий, балха тlа брак ю, оборудовани йохаю.

Блокашка беча балха специализаци яр бахьан долаш дукха материал кхояьй Е. П. Кораблева, ший ханнахьа арахийцар дика хьаяь аппаратура. Дегидратораш арахецара специализаци ярах къахьегама овсарле 25 процент лакхйир В. П. Бондаренко керте латтача бригадас.

Цхьаццайолча звеношта «Огонек» яха яьш арахеца заданеш телар хьалха, цар бетта 30-нега кхоачаш яьш дора. Уж арахецара специализаци йир СССР Лакхехьарча Совета депутат Н. Г. Рыженков керте латтача котельщиккий бригадас. Хlанз цо 100-нега кхаччалца яьш арахец.

Цу тайппара, шоай цехера хьалда дола масалаш а доаладеш дlайовзийтар заняте тема пропагандиста.

Нов. Зевилов керте латта коммунистически къахьегама школа бокъонца йола дикагlча опыта школа а хинна дlаэттай. Укхаза теоретически дешаща цхьана lомаю дикагlйолча бригадий опыт, заняте тlахьех цу бригадашта керте латтараш, цар шоай опыт ювцаргйолаш. Иштта заняте хилар Кораблев, Олейников, Рыженков. Хlаьта сварщика Г. О. Озерова опытага хьежар из болх беш воаллача.

Теркам тlабодаш хилар КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленума материалаш дlайовзийташ Зевилова яь заняти а.

Пропагандиста дика доашхаш дlадийцар ладувгlараша пятилетка диъалгlча, къоастамбеча шера завода хьалхашка латта декхараш а уж кхоачашдара шоай участкага кхочадакъа а. Цо дlахьекхар участка коллективо укх шера тlаийца декхараш, цар хlара пунктага хьежар. ЯлхалгIча участка коллектив шоаш яхье ехарах лаьца къамаьл дир, цул тlехьа ца дисара фу де деза дийцар.

Заняте хинначарех нагахьа саг висанзар дийцачох шийна хетар ца оалаш. Иштта ладувгlарий дог ца эккхаш чакхъювл цун занятеш.

Цу заняте Павел Андреевича хьоахадир В. И. Ленин ваь 104 шу дизара сийна деш дола коммунистически субботник, цун бола боккха лоархlам. Пропагандиста аьннар кхы тlа хьалдузаш субботниках лаьца къамаьл дир болхлочо Николай Артемьевич Свинцова, заняте баьхкараш а участка берригa болхлой а субботника юкъе хьинаре дакъа лаца тlахьийхар.

Дувцар хlаране дика кхетадергдолча, ладувгlа дог доагlаргдолча тайпара, вlаши къамаьл деча хьисапе пропагандиста ший заняти еш хиларо ладувгlарий хаттараш хьахулийт. Заняте тlа дlадоладенна къамаьл цеха, участка, бригада керттера дешаш дувцарга доал, укхаза хьа а хул, ювца а ювц рационализаторски предложенеш, дикагlйола опыт.

Занятеш тlа lомадаьчо кхы а дикагlа къахьегара дог ураоттаду деша багlарий, шоашlомадаьр наха дlадувц, царех цхьабараш агитаторашн партеи правительстван решенеш хьинаре чакхйоахарашн а хиле дlаотт.

Павел Андреевича ший опыт дlайовзийт кхыча пропагандисташта. Пропагандисташ тlа а болаш кхо заняти яьй, цо, царех цаl дикагlйола опыт йовзийтарав вож юкъарчал доаццаш болх беча моттиге а еш.

Ший занятешка шерра пайда эц Зевилова гойтара пособех.

Коллектива вахарца айхха бувзам болаш Павел Андреевича еча занятеех боккха пайда боал балха заданеш толамца кхоачашъяра.

Л. НЕДЕЛЬКОВА,
«Красный молот» завода парткома партпросвещене методкабинета заведующи.

КХОАНА КОСМОНАВТИКА ДИ

Ю. А. Гагарина цlерагlча космонавташ кийчбеча Центре «Союз» яхача космически кема кердача тренажере тренировкаш ещ я «Союз - Аполлон» яхача программагlа сигалъяха кийчлуш йола экипажаш.

СУРТА ТlА: тренажера пульта хьалхашка ба СССР летчикаш - космонавташ А. В. Филипченкои (эттехьа) Н. Н. Рукавишникови.

А. ПУШКАРЕВА сурт.
ТАСС фотохорника.

«ДОЛЛЕ! МАРСАГАХЬА...»

Академик Сергей Павлович Королев — ший заман, ший хана коталонашн саготонашн цунца йийкъа вола цу заман визза вoI—ираз долаш саг хинна, салаlар яхилга, «хобби» яхилга цунна цlаккха а фуд хийнадеце а: даим болх, алхха болх, долла хlама балха.

Кхоана Керда, 1907 шу да яхаш тховсара, 31 декабре Житомире, гимназерча преподаватела лезале ваьв из. Бера ханара эггара сийрдагlа дола ди — аэропланаца Уточкин Сергей духхьашха сигал вахар. Сигал гlолла наькъаш де цу хана дениз сатесса а ше мел яьккхача хана щий дог малабба из кхоачашде а дагадеха хила мег ворхl шу даьннача кlаька...

Школьник волаш, ший мукъа мел дола сахьаташ Одесски ялата гаване гидросамолеташта юхе даьхад кlаька. Цун кlоарга уйлаш цхьана тарлора заман зовнаца. Хlаьта кога тlа отташ йоагlаш хиннача Советий Республика лозунг «Ткъамаш дукхагlа...» яхаш дар.

«Къахьега халкъ, хьае хьай фегара флот!» из девиз а йолаш хьахийнача «фегарча флота доттагlий общества» сигал баха наlараш хьайийллар авиацега сатесса хиннача кагирхошта.

1923 шера эггара хьалха гидросамолетаца баь никъ башха аьттув ца боалаш бисар. Телха моттиг тоае гlерташ, шаьрача дlатlаваьнна Сергей, хьа ка тохача хаща форда чу вахав, цхьабакъда хlама ца деш висав.

Цул тlехьагlа дениз наькъа аха лайна lанзар. Самолет ше хьаелга дагадехар. Планер мара еце а, ше хьаяь ма хургйий из!

Цул тlехьагlа дешар дlадоладелар: Киевски политехнически, Н. Е. Жуковске хьехаши Туполев Андрея дешаши хиннача Баумана цlерагlча Московски Лакхерча технически училище, тlаккха юххера а эггара хьалхара кхоллам — планер «Коктебель».

Хьанна хов, космически аренашка, гаьнарча планеташкеи дуненашкеи ахара идея цун дег чу маца йижай? Цlаьхха, дага ма деххинге а волавеннавац авиатор ракеташ кхолла. Планер — самолет — лакха сигалъуха самолет — ракетоплан — атмосферана лаьрхlа ткъамаш дола ракет—континенташта юкъе лела баллистически ракет — эггара хьалхара Лаьттан искусственни спутник — космически кема... Уж да цун седкъашка бодача наькъа лагlаш.

Цо адамленна космически зама хьаллотаьй, массарел тlехьагlа цо накъаваьккхар воккхагlвола лейтенант Юрий Гагарин, эггара хьалхагlа хьайицар планета воlо, цхьаккха саг ца хиннача цигара юхаваннача космически пионеро денна рапорт.

(АПН).

КОСМОС КАРАЕРЗАЯЬРИЙ АЛЛЕЯ

Москверча Мира проспекте я космонавтий аллея. Из чакхйоаллача латт космос караерзаяьрий сийна оттадаь доккха, бlаь метр дола монумент. Укхаза дукха нах боагlа — дукхагlча даькъе Москве баьхка хьаший. Уж хьожаш хул космонавтикана лард еллача К. Э. Циолковскена хетадаь монумента хьалхашка латтача гранитах даьча доккхача памятникага а, иштта монументага шийга а. Хlаьта кастта хила йиш я монумента шийна чухь хургйолча космонавтика Мемориальни музее а.

...Гаьнна хьалха дениз дагадаьллад наха сигалара яьссаленаш караерзаелга, морхел лакхагlа гlетта урагlа водилга. Исторе йицъялийтаяц вайна юкъерча бlаьшерашка космосахи Яьссаленахи йола эггара хьалхара бакъахьара предложенеш еннача lилмахой цlераш. Коперника Николая хьаькхеллар дунен гелиоцентрически системах дола lилма; Джордано Брунос бакъдора Яьссале бух боацаш йолгеи дукха дуненаш долгеи; Галилео Галилейс хьаькхеллар гелиоскопически астрономи лелама относительноста принципи. Цхьабакъда алхха вай хана мара вlаштlехьдаьннадац бlаьшеренашка наха дагалаьтта хlамаш кхоачашде, космосе гlа баьккхар саго. Из дар 1961 шера 12 апреле.

...Вай дlачудовл монументе. Кlайча мраморца хозъяь я парглата вестибюль. Цу чура дlачудовл вай хургйолча музея йоккхача экскурсионни зале. Керамически щитех хьабаь бола цун тхов, урагlа бахача космонавтацта гуча тайпара сигала бесара басар хьекха ба. «Сигала» — тхов тlа гlолла дlа-хьа тайса яда ламниьлгаш — «седкъий»...

— Тха музей вlалла а тара хургьяц Калугерча космонавтика исторе музейна, — йоах музея директора Ларин Сергей Ивановича. — Тха музей—мемориальни я, вешта аьлча, цун ерригаш а хlана яц аьнна экспонаташ ,шоаш маьрра хургья. Йоккхача экспозице го йиш хургья космонавтика исторецa, космос караерзаярен тохкам барен даькъе карагlдийннача доккхийча хlамашца, космонавтика пионерийн цун боккхийча деятелийн вахарцеи балхацеи ювзаенна йола натуральни а документальни а экспонаташ.

Йоккха моттиг къоастаю вай мехка эггара хьалха ракетни двигателаш хьадара вlашагlъеллача опытно - конструкторски организаце, ткъоалагlчеи ткъаь иттлагlчен шерашка хиннача — Ленинградски газодинамически лаборатори балхахи из хьахиларахи дувцара. Цу лабораторе чу лард еллар хlанзарча ракетни двигателестроенена. Документаша, чертежаша, йоазоша, натурни экспонаташа бовзийт московски ГИРД а (ткъаь итглагlча шерашка С. П. Королева кулгалдаьча реактивни лелам lомабаьча группа), РНИИ а (цу шерашка хиннача реактивни lилман-тохкама института) болх.

Ракетни техникана лард еллача К. Э. Циолковскех, советски ракетостроене пионерах Ф. А. Цандерах, ракетни двигателестроенена лард еллача В. П. Глушкох, декъа ракетни доагор хьадаьча Н. И. Тихомировах, дунен тlа эггара хьалха космически ракеташ хьаьча гlоргаьннача конструкторах академиках С. П. Королевах, ах бlаь шу хьалха, 1924 шера вlашагlъеллача межпланетни сообщенеш lомаеча Обществах дола дукха кердадари пайдане дари довзаргда музее баьхкараша...

Хlанз музее боккха болх бу экспонаташ хоржаши дlа-хьа нийсъеши.

— Тха музее фийнал хургья, — из да укхазара дукха гаьна доаццаш дагlа академика С. П. Королева цlа, — йоах С. И. Ларина. — 1959 шерагара дениз 1966 шерага кхаччалца цу цlагlа ваьхав lилмахо. Укхаза дуьнаргда цун вахарахи балхахи лаьца.

А. АШМАРИН.

Грозненски «Дружба» яхача картонажин фабрике дукха болхлой ба шоай пхе шера заданн кхоачашъяь. Царех я сшивщица Дузаева Хабирай. Ше кийчъеш йола продукци дикеи тlехдикеи мара а ца хулийташ хlара сменагlа нормаш 150—170 процент кхоачашъеш хьинаре къахьег цо. Дукхача шерашка ше lоаяь балха опыт дlа а луш массехк къона специалист кийчваьв цо ший профессеlа.

СУРТА ТlА: сшивщица Х. Дузаева.

И. ПЛИЕВА сурт.

ТЕОРЕТИЧЕСКИ КОСМОНАВТИКА ХЬАЙОЛАЕННАЧА ЮХХЬЕ

Калуге, Ока яхача хин лакхача шув йистте дагlа Константин Эдуардович Циолковский ваьхаи болх беш хинней, цун кlоарга идеяш хьахинна цlа. Хlаьта цунна кlезига дlахо латт хургдар гуш хиначоа дегlа памятники цун идеяш бокъонца кхоачаш хилар хьахьоккхаши санна сигаленгахьа кхессача тlаьска хьасапе ракети «Восток» яха космически кемеи, Юрий Гагарин седкъашка бодача исторически новкъа ваьккхараш моргаш.

«Кхетам болаш дола синош доахадергдолча шоай массе тайпарча приспособленешца снарядаш Лаьттайна гонахьа кхестарах адамле дlахо йоаржаяра йола база хила тарлу». Уж мугlарч хьанйцад «Реактивни прибораща дунен пространстваш тахкар» яхача Циолковске башха-дикача балха шоллагlча издане тlара (1911 шу). Статьяй хьалхара вариант кепатеха араяьккхай «lилман земаш» яхача журнала тlа 1903 шера, тlагlертта теоретически кердадараш лехаш массехк шу даьккхачул тlехьагlа. Циолковске кхы цхьаккха мугl язбаь хиннабецаре тlаккха а даим lилман энциклопедеш тlа юсаргьяр цун цlи.

«Дунен пространстваш тохкача» духхьашха бакъъяь хьекхай планеташта юкъе бувзамаш лоаттадара ракетех пайда эцара торо, йозал доацача пространстве ракеташ лелара законаш хьаоттадаьд, белгалбаьб ракето пайдана беча балха боарам, дозала влияниегlа нийсса урагlчеи оагlорчеи лостамашкахьа бу никъ lомабаьб. Экипаж кхыча планеташ тlа lохувшари хьалгlуьттари, Лаьттан тlа юхакхоачаяр, цун вахар lалашдар, ракетни двигателий конструкци, доагор харжар... Лоацца аьлча, хlанзарча космонавтико «садоахаш» мел йола хlама бокъонца шоаш маьрра хьахьекха хиннай Циолковске, Калугерча кхалнаьха училищерча физикаи математикаи хьаьналча хьехархочо.

Юстарен сатийнеи ваьхав из. Нахаца хилара новкъарле йора геттара къора хиларо (нийс шу даьннача хана каратин хиннaчул тlехьагlа осложнени халарах). Цун балхаш паггахьа сага довзацар Россе, доазол дехьа хlаьта а. Ший балхаш ший кlезигача ахчилгах кепаеттийташ арадоахар, кхетадеш мадарра, йоккхий йоацача тиражегlа. 1917 шера Октябрьски революци яьннaчул тlехьагlа юха кепатеха арадаьхар ракетин техниках дола Циолковске деррига керттера балхаш. Дукха ха яладехьа Германера ракетни гlулакхa пионерех цхьаннегара Герман Обертагара письмо дера Калуге. «Со. кхетадеш мадарра, ракетий гlулакха хьалхале Хьога хилари Хьона карагlдаьннарашн харцдергдарех эггара тlехьара ва, — яздаьд Оберта Циолковскега. — Со, хетаргахьа, айса хьадаьча балхашта тахан дукха гаьнагlа а гlулакх доаццаш аз хьийга къа хьега ца дезаш а хургвар Хьа башха-дика балхаш чьалхагlа сона дайза хиннадаларе...».

Материально торо йоацаш, цхьабакъда духовно вlаьхий хиннав Циолковский. 1885 шера дениз ерригa а металлах хьаяьча лехкаш хургйолча дирижабла теори ешаши конструкцеш увттаеши хиннав из. 1894-ча шера кепатох металлически каркас йолча самолета-моноплана расчеташи описании, 1897-ча шера Россе эггара хьалхара аэродинамически турба хьа а йийя экспериментальни продувкаш ю тайп-тайпарча моделашта.

Циолковске lилманцара хьашташ сов бе-бе хиларца белгаллоалаш хиннад. Цхьабакъда реактивни движене деиаш цlаккха теркама кlалхардоалийташ хиннадац цо. Ткъоалагlа бlаьшера йолалуш «Космосе карагlдаьннарий бlаьрча план» хьахьокх цо: «...хьалхагlа аттагlдола декхар къоастадергда вай: Лаьттанна юххе сигала нах бахаргбола моттиг юлларгья, атмосферал чухьа йоаца цун спутник а яь. Тешщамеи кхарам хургбоацеи база хьа а яь, цул тlехьагlа дениз дlа аттагlча наькъаца юстаргья вай воай сухал, гаьнадургда Лаьттаинеи Маьлхаи...».

Советски правительства массе оагlорахьара новкъостал даьд Циолковскена, ненна дlаваллалца нийдергдола персональни пенси чьожадаьд. Фегарча Флота Академе сийлахьа профессор вар из.

— Са вахара керттера маlан да, — яьхад Константин Эдуардович Циолковске, — дунен чу йоаккха ха зехьа ца йоаяр, адамле кlезиг-дукха а дlахьалхашкахьа яккхар. Цудухьа хиннав со сайна е маьнв, е ния а ца луча кlаманца тlакхувш, цхьабакъда со дог тийша ва, сай балхаша — лой кастта бала а тарлу, ца лой гаьнна тlехьа тlайоаргlача хана бала а тарлу — общества боарам боацаш боккха ниэ лургболгах...

(АПН).

БlУБЕННА КЪАХЬЕГ

Продукцена реализаци яра план дика кхоачашъяьй Малгобекски района дукккача промышленни предприятеша. Иштта, Вознесенски газ чакхйоахача завода коллективо планагlа 5777 эзар сома продукци дlакхачийта езача. 5986 эзар сома продукци дlакхачийтай потребителашка.

«Малгобекнефть» НГДУ коллективо продукцена реализаци яра план 100,7 процент кхоачашъяьй. Укхаза пятилетка диъалгlча шера хьалхарча квартала планал совгlа бlаьш тоннаш доагор даьккхад.

Малгобекски промышленни предприятеша планагlа йоагlачул совгlа 245 эзар сома маьха продукци арахийцай укх шера.

М. ДАСКИЕВ.

КПСС КУЛГАЛДАРА ЛОАРХlАМ ЛАКХЛУШ ЛАТТАРАХ

Сийлахь-воккхача Ленина хьаяь Коммунистически парти советски обществана кулгалдуи лостам телеи низ хила а хиннаб, иштта юсаш а я. Цо чакхдоахача гlулакхех хьахинна эггара лоархlамегlара хlама да СССР-е дегlаена социализм хьалъяр. Социализмо овлангара дениз хувцамаш даьд общества социально - экономически, политически, духовни вахаре, классови структурана юкъе. Хьахиннай наьха керда исторически общность — советски халкъ: хьашташи лерхlараши цаlаш хиларца, бlаьрччача цхьан марксистско-ленински идеологеца кхотаденна долча бlаь совгlа къаьмийн народностийн къахьегамхой вошал.

Коталонца, социалистически общественни отношенеш чlоагlъярцеи эргайоахаш тоаярцеи айхха бувзам а болаш дегlаух парти ше. Из цаl Коммунистически парте ший классови маlан кийцад, болхлой класса парти йолчара из дlаяьннай яхилга. КПСС-о, болхлой класса парте, коммунизм хьалъеш доаллача дерригача советски халкъа деналеча авангардо ерригача чурчен дунен халкъашта юкъерчен политике, партена чухьарча вахаре лоарзагlа ца йоалийташ чакхйоах кердача тайпах йолча пролетарски парте классови, революционни маlан хьахьокхаш йола марксистско-ленински программни, тактически, организационни принципаш.

Дерригача халкъа авангардо санна ший гlулакхаш чакхдаха Коммунистически партега йиш хиннай коммунизм — болхлой класса идеал — дерригача советски халкъа юкъара идеал, юкъара гlулакх а хинна дlаоттар бахьан долаш.

КПСС лоархlами влиянии тlа-тlа дукхагlа лакхлу советски общества вахаре. Цунца белгалйоал коммунизм хьалъяра, парти ше дегlаахара закономерностех цаl: советски халкъа кхолламе гlулакхаш шерагlа ме дарж, цун къестае езаш йола проблемаш чоалханегlа ме хул лакхлу наха керте а этта йодача Коммунистически парте лоархlами бехктокхами.

Общества вахара ерригача оагlошта ше кулгалдой а, парте шийна дlатlалацац административно - распорядительни функцеш. Дегlаахара перспективаш, вахара дерригача доакъошкара lилман ларда тlа латта политика, наха идейни влияни яр, организаторски балха формаш бе-бе хилар — уж да партийни кулгала, экономика, общества социально-политически, культурни, духовни вахар дегlаахара партийни воздействи яра наькъаши средстваши.

Ший кулгалдара влияни Коммунистически парте тlаерзаю коммунизма материально-технически база хьаяр, коммунистически общественни отношенеш хьахилийтар, керда саг хьалхкевар, дерригача дунен тlа машар оттабари коммунизм толаме хьалъяра аьттув бола арахьара хьалаш вlаштlехьдахари санна дола шоайла вlаши дувзаденна декхараш кхоачашдара. Цо ерригача общественни процессашта деш дола кулгал бlаьрча цхьа социальни организаци санна обществo дегlайоалаярца бlаьрча никъ лелабара ларда тlа латт, комплексни маlан долаш да.

Парте марксистско - ленински теореи практически опытеи ларда тlа юкъара перспективеи мехка общество дегlаяра хlанзарча этапо маяххара бола политически никъи кийчбаь ца lеш, кхоачашдеш хилча общественни вахара къаьстъкъаьста оагlош санна, иштта бlаьрча общество а дегlаухилга сихдеш долча экономически, социально - политически, идеологически, организационни декхарий деррига керттера лостамаш цхьанеи царна юкъера бувзамаш белгал деши кхоачашду.

КПСС кулгалдара гlулакхий оамал я политикеи деррига практически гlулакхаши lилман ларда тlа леладелга, социализм дегlаенача хlанзарча боарама совленех, lилма-технически революце щеррача торонех советски общество айярц тоаяри духьа массе оагlорахьара пайда эцара уж тlаерзаделга.

Социалистически общества прогрессо парте lилман ларда тlа, комплексно кулгалданза дарг ца хилар кхы тlа а чlоагlдаь ца lеш, цу гlулакха аьттув бола хьалаш а хулийт. Шийга кхаьча кулгалдара дакъа кхоачашдеш йолча партега дегlаенача социалистически обществе кхы а шерагlа торонаш кхоач, цкъа-дале, Ленина дешаща аьлча, белгтала дулхах-цlех нйнача, быта керттера элемент а хинна дlаэттача lилмана карагlдаьннарехи цун выводехи; шоалагlа-дале, дунен система а хинна дlаэттача социализма практически опытах; кхоалагlа-дале, тlа-тlа дукхагlа бакъъяь тlанйцача болхлой класса инициативахи хьинарахи; диъалгlа-дале, дегlаьхкачеи чlоагlъенначеи партийни организацеех, lалаьмате дукхача чlоагlа квалифицированни политически кийчъяьи йолча кадрех ког гlортолга яра.

Хlанз КПСС-а юкъе ва парте 15 миллион совгlа членаш кандидати, 380 эзар совгlа юххьанцара парторганизаци. Шерагара-шерага тоалу парте состав, лакхлу коммунистий хьинар. КПСС-о тешшаме чакхбоах парте керда хьачуийбераша цун мугlараш, парна юкъера болхлой ядро дlахо чlоагlъелга lалашдара тlаберзабаь никъ. 1972 шера парте членалла хьачуийцача кандидаташта юкъе болхлой 57,3 процент, колхозхой 12 процент гаргга бар. КПСС-е хьачуийцарех диъалгlа дакъа хlана бац аьнна бараш интеллигенце викалаш бар.

Ийслагlча пятилетка декхараш толаме кхоачашдара къахьегамхой оарцагlа а боахаш, общественни вахара ерригача сферашка, эггара хьалха материальни производства сфере кулгалдара дакъа тlа-тlа дукхагlа коммунисташка кхоачаделга вlаштlехьдоах парте. Къаьстта лоархlаме ла из хlанз, парте XXIII-чеи XXIV-чеи съездий решеней ларда тlа экономически политике халкъа боахам кхы а дукхагlа комплексно, гармоничнo дегlакхувларгахьа, интенсивни методашца из лелабаргахьа, производства эффективность лакхъяргахьа доккхий хувцамаш деча хана.

Мехка экономика дегlаухилга тlа-тlа доккхагlча даькъе къахьегама овсарле лакхъяреи lилма-технически прогресс сихъяреи производственни мощностех пайда дикагlа эцара наькъаца, боахамга дlададийтача хlара сомах пайда эцача, металла, доагора, цемента, удобреней хlара тоннах юха хьахур алсамдаккхара наькъаца вlаштlехьдоах парте.

КПСС XXIV съезд хиннaчул тlехьагlа дlадаха кхо шу экономика даькъе, советски общество социальнои культурнои дегlайоалаяра даькъе керда карагlдийннача хlамаех дизза да. Къаьстта доккхий хlамаш карагlдийннад пятилетка кхоалагlча, хоадамбеча шера. 1973 шера планагlа 5,8 процент дукхагlа хьае лаьрхlа хинна промышленни продукца 7,5 процент дукхагlа хьаяьй. Тlехкхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра задани. 222,5 миллион тонн ялат гулдаьд — хьалхагlа дlаяхача хана цlаккха ца гулдаьча тайпара дукха.

Шеихаштта толамашца белгалдаьннад цу юкъа Коммунистически партеи Советски пачхьалкхенои чакхдаьха арахьара политически гlулакхаш. КПСС XXIV съездо оттаяь машара Программа кхьинареи лерргlеи чакхъяхаро дунен халкъашта юкъера вай Даьхен авторитет дlахо лакхъяларга, социалистически содружество кхотаяларга, дунен халкъашта юкъерча хьалацка позитивни сдвигаш хиларга кхоачадаьд гlулакх.

Обществана деш дола партийни кулгал эргадаьккха тоадарах, 1974 шера план кхоачашъяра наькъехи методехи йола лоархlамегlара принципиальни положенеш хьахьекхай КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленума документашка, КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева къамаьлаца. «КПСС ЦК декабрьски Пленуме, — белгалдаьккхар Л. И. Брежнева укх шера 15 марта Алма-Ате ше къамаьл деш. — ира оттадьдар халкъа боахама ерригача звеньяшка, вай гlулакхий ерригача участкашка беча балха стилах дола дош. Бехктокхам лакхбар, инициатива, корта болаш дола гlулакхаш, социалистически предприимчивость дегlакхувлар, сакхетаме дисциплина хилар, кхоачамбоацарашца машар ца хилар — балха партийни стила уж оагlош хоадамбеча лоархlаме я». Ший декхараш кхетаде хlара коммуниста новкъостал дар, коммунизм хьалъяра «кагийчен» йоккхийчеи проблемашца бокъонца партийни стили никъи лелабар — партийни организацей керттера декхар.

Парте уйла тlайохийт къахьегача коллективай — социалистически общества керттерча ячейкай лоархlам лакхбара, практике наха юкъе хьахулаш дола кердадараш, прогрессивни дараш, толацагlа дараш бlаргагон хьаллацеи кадраш бокъонца lомаяра, цунах лоархl парте ийслагlча пятилетка декхараш толаме кхоачашдара средствоех цаl. ЧlоагlIа уйла тlайохийт цо наха юкъе беш бола организаторски болх дlахо чlоагlбара, дерригача пачхьалкхени общественни гlулакхашта доал деча юкъе цар хьинарегlа дакъа лацара.

Парте из декхар кхоачашду ший организацешкеи органашкеи гlолла дал ца lеш, пачхьалкхени общественнии организацей ерригача системага гlолла а. КПСС лоархlам лакхбар, хlаьта цунца цхьана советски, профсоюзни, комсомольски, кхыча организацей функцешн бехктокхами дегlакхувлар, социалистически демократи дlахо шеръяри кlоаргъяри из я хlанзарча хьалашка советски политически системера бlаьрча цаl йола процесс.

Парте лоархlам лакхлу идеологически болх чlоагlбарга гlолла а. Дукхача къахьегамхой коммунистически сакхетам хьахилар парте берригача идейно-кхетама балха дог да.

Советски обществера ший влияни шер а еш, Коммунистически парте цунца цхьана теркалду ший лоархlам лакхлулга автоматически стихийнои ца хулаш, парте ший ерригача цун организацей, хlара коммуниста хьинареченаш хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тlадерзадаь чакхдоахачеи гlулакхашца вlаштlехьдоахаш хилар.

Парте лоархlам лакхагlеи беркатегlеи хул цун состав дикагlа ме хул, коммунистий чухьара кхотабалар, сакхетаме дисциплина, организованность, идейно - теоретически кийчо чlоагlагlа ме хул, партена чухьа демократиз, тlадиллача гlулакха хьалхара хlаране ши-ший бехктокхама принцип шерагlеи йиззагlеи чакх ме йоах, болхлой класса, цара, къахьегача нахацара парте бувзам чlоагlа ме хул.

Иван ЮДИН,
исторически lилмай доктор.
(АПН).

«СЕРДАЛО»
2-гlа агl. 11 апрель, 1974 шу.

СВЕКЛА—ПАЙДАНЕ КУЛЬТУРА

Республика шIи хеза болча лаьтта леладераша яздаь «Кхаьхала яйла шуи, ялат кхедераш!» яхача гуччахьарча письмос дегаш айдаь, хIара денна хьинар совдоахаш къахьегаш бя укх деношка 20-ча партсъезда цIерагIча шалински колхоза механизатораши шекара свекла лелаераши. Шекара свекла чуйнна дIаювш ба колхозхой. Укх шера 385 гектар свекла дIае лерхI колхозе. Из хул колхозерча дерригача оахача лаьттаех диъаагIа дакъа. Цу културах шерра-шера боккха пайда эц колхозо. Цудухъа ю укхаза цун селла чIоагIа йоакхо.

Соахка колозхоша план тIехкхоачаш а еш хIара гектара тIара 244,5 центнер чудера «мерза овлаш», хIаьта цунах баьнна цIена пайда 120 эзар сомал тIех а баьлар. Цхьа центнер свекла кхеярга дIадахар 2 соми 66 кепиги мара хилаьзар, паччахьалкхенга из йоххара мах 3 соми 40 кепиги болча. Цул совгIа дуккхача шерашка Iояьча опытех сентябрь бетта хьалхарча 15 дийнахьа дIалу колхозо свекла. Из бахьан долаш паччахьалкхечо оттабаьча маьха 20 процент тIа а тохаш мах лу цунах.

Колхоза свекла лелаераша алапи ийцар 131 эзар сом. Масала, колхозхочо Медаева Залпас юкъера лаьрхIача хIара бетта ийца алапи 160 сом хилар. Цу тайпара алапеш ийду колхозхой дуккха а ба укхаза.

Колхозе свекла лелаеш шиь бригада я. Колхова керттерча агрономаца Дохтукиев Сайдеца цхьана тхо хилар Ахмедов Ахьмада бригаде. 250 центнерал кIезигагIа йоацаш шекара свекла 180 гектарах хIаране тIара яккха дош деннад укх шера бригада коллективо. Дика кийчо яь кхашка арабаьинаб укхаза колхозхой. Оахама кIал гIоргйолаш 110 гектара тIа органически удобренеш яхкай, гектара бIаь тонн а кхоачийташ, цул совгIа пхи центнер гектара кхоачийташ гранулированни суперфосфати азотни удобренеши товсаргья подкормка еча хана.

Гураххье аьха кийча да дерригa свекла дIаюврг йола кхаш. Соахка кIа дIадийна хинна лаьтташ да цу гIулакха къоэстадаьраш. ТIоадал соцаеш макха баьккхача, тIакха культиваторца нийсдаьча кхай тIа дIаюв колхозхоша свекла, хIаьта дика кийндаь фу йинъ сантиметр кIоарга лаьттагIа дохийт.

Йинъ агрегат я укхаза свекла дIаювш. Уж лелаеш ба опытни механизатораш Ломалиев Iаьла, Эльдаров Шадид, Джамалдиев Бекселта, кхыбараш. ХIара дийнахьа 150—160 процент нормаш кхоачаш а еш болх цIена бу цар.

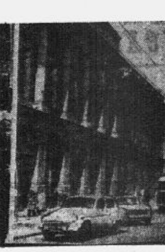
ЛоархIаме хIама да шекара свекла дIаювча колхоза механизатораша гусеничии тракторaш лелаяр а, хIана аьлча чархаш йолча трактораша кIаьдача, тIоадал йоаллача кхаш тIа уж чIоаггIа тоIа а деш, доккхий харцаш доах. Из зене да, хIаьта дIадувш дола фу лерттIа лаьттагIа а доллалац.

Свекла дIаювча бIарг локхаш яр звеньевая Закриева Эсет. Раьза я из даьча оахама, дIадувча фуна, беча балха. Свекла укх шера дуккха хьувкъае тхоай вIаштIехьдаргхиларах тийша я со, йоахар цо.

Соахка а санна колхозхошка гектараш дIателаш лелаергья укхаза свекла укх шера а, хIаьта ишта дIатIа чIоагIъянза цхьа гектар ца йисийта а лерхI. Бакъда дерригa балхаш машинашца дергдолаш лаьрхIа вIашагIъехка механизированни звенош яц колхозе. Из кхоачамбоацар да. Дале а теша йиш йолаш да колхоза шекара свекла лелаераша укх шера керда толамаш дахарца, мерза овлаш дика а дукха а хьувкъадерца КПСС ЦК парттегеи советски халкъагеи даьча Кхайкарала жоп лургхилар.

П. НОВАКОВ,
агроном.

30 шу хьалхагIа, 1944 шера 10 апреле, Советски Эскара доакъоша немецко - фашистски гIаьрахоех мукъаьккхай город Одесса.

Аьрдехьа — 1944 шера 10 апреле. Город Одесса мукъайоаккхача дакъа лоацаш хиннача бIин коталон марш. (Репродукци). Аьтта оагIорахьа — Одессера Ленина улица. 1974 шера март.

И. ПАЛЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

ДИКАГIЧАР ЦIЕРАШ ЙОАХАШ

Укх тIеххьарча шерашка Карабулакски бурув тохара балхий управлене скважинаш йоахача тохаш дола бурув мехкдаьтта доалла моттигаш тоххаш да. ДIадахача шера цар мел яьхараш тоххама скважинаш яр. Укх шера тоха лаьрхIа 21 эзар метр бурув а тоххама гохаш да. Хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара шоайла айхха буввам а болаш хьинаре къахьег бурувдеттараша, геологаша, кхыча професссех болча болхлоша. Юрски тIоанашка мехкдаьтта доаллий хьажара бурув тохаш ба уж. Цу гIулакха тIаерзаяь я Карабулакски бурув тохара балхий управленерча берригача болхлой уйла.

Укх тIеххьарча хана бурув техача моттигашка мехкдаьтта кIеж гохаш яьккха нагахьа скважина яц. Цу тайпара хьалаш нийсделар бурув тохача 1956 шера а. Мишта дукхагIа хулийтаргъя мехкдаьтта запасаш яха уйлаш е баьлар буровикаш. Цу гIудакха дола дIоагIа корадир царна № 16 йолча Карабулакерча скважинера тIерча мелашкара йоккха мехкдаьтта кIеж техача. Цул тIехьагIа вай республикерча дуккхача моттигашка корадир тIерча мелашкара «Iаьржа доацув». Иштта тха управлене эггара хьалха гучадаьккхар кIаларча мелашкареи юрскии тIоанашкара мехкдаьтта а. Духхьашха тахка йолаелар довкъашкара, геологаша яхачох, дикагIйола зонаш. Гучаяьхар йоккхий перспективаш йола юрски отложенеш, цхьабакъда солеви юрски тIоанашта тIакхачара бурув тохача дукха халонаш хьовзамаш хилар. «Грознефть» объединене эггара хьалха промывочни коачала новкъосталца бурув тоха болабеннараш тха бурув деттараш ба. Иштта бурув тоха дийзар тха ДаьттагIа, Галашка.

Нийслуча халонашца дукхагIа къовсам ме лоаттабу сихагIа дегIаух нах а. Карабулакски бурув тохара балхий управленерча беррига болхлоша чIоагIа лоархIаши сийдеши ба геологически служба вокхагIвола геолог Нестеров Анатолий Владимирович, геологически отдела начальник Майдак Владимир Ильич, боккхагIбола геологаш Зангиев Iалаудин Хасултанович, Шерпилов Александр Васильевич, Лемешко Валентина Алексеевна, кхыбараш.

Карабулаке, Заманкуле, иштта Серноводске эггара хьалха мехкдаьтта гучадоаккхача хьинаре дакъа лаьцачарех цаI ва А. В. Нестеров. Сийлахь-боккха Даьхен тIом лаьттача шерашка майра, денал долаш моастагIчох латаш хиларах цунна деннад иттех паччахьалкхен совгIат. Хьинаре къа а хьегаш башха-дика толамаш дахарах тийна кхыдола совгIаташ доацаш цунна еннай Ленински Юбилейни медаль. Кхаь шера командировке вахийта хиннав из вежарашха йолча ГДР бурув деттараштa новкъостал дара. Цига а духхьашха мехкдаьттен гази йоалла моттигаш тохкача дизза дакъа лаьцад цо. ДIадахача шера изи цун сесагIи хьийха баха хилар город Миттенвальде «Горняка ди» дездеш йолча юбилее. ХIаьта дIадаха шу чакхдоалача хана из волча баьхкар хьаьший, немецки мехкдаьттахой. Иштта чIоагIденнад царна юкъера доттагIал. Ше волча немецки хьаьший баьхкача хана Анатолий Владимировича царна йовзийтар тIехкIоарга бурув тохаш йола скважинаш, Нохч-ГIалгIайчен столица — город Грозный, кхыйола хоза моттигаш.

Тха къахьегама ветеран лоархIаш ва геологически отдела начальник, коммунист Майдак Владимир Ильич. Духхьашха Заманкуле участкови геолог волаш къахьегаш хилар из. Отдела начальникага кхоачаш дегIаденав из. Общественни балха тIа а хьинаре дакъа лоац, тха управлене агитаторий группа кулгалхочун декхараш дика кхоачашду цо.

Карабулакски бурув тохара балхий управлене нагахьа саг вац шоллагIча районни инженерно - технологически служба вокххагIвола геолог Шерпилов Александр ца вовзаш цун сий ца деши. Ший балхах дика кхеташ, хьинаре къахьегаш, башха - дика толамаш доахаш, нахаца товш, безаме, Iымерза хиларах коллективе сийдаьннад цун. Шийна дагадаьллар дизза кхоачаш а деш тIехдика геолог хиннав цунах. Ше цига къахьегаш волча шерашка массехк професси карaерзаяьй Александр Васильевича.

ШоллагIча РИТС-а партийни организаце секретара, Карабулакски бурув тохара балхий управлене паркома члена декхараш даим цIенен диззан кхоачашду цо. Укх шера башха-дика толамаш доахаш хиларах цунна еннай СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства Сийлен грамота. ХIаьта дIадахача шера хьинаре къахьегарах цунна елар «1973 шера социалистически яхье котало яьккхар» яха сийлен значок.

Уж санна бараш кхы а дукха ба тха бурув тохара балхий управлене. Цар хьинаре дакъа а лоацаш тха коллективо тIеххкхоачашъяьй бурув тохара хьалхарча квартала план. ДIахо кхы а дикагIа къа а хьегаш шера плани тIанийца социалистически декхараши шоаш толамца кхоачашдергхиларах дог тийша ба тха управлене бурув деттараш.

А. БАКАЛЮК,
тха штате воаца корр.

ХЬАЛХА ЛАТТАЧА ФЕРМЕ

Грозненски районе дикагIчарех цаI лоархIаш я «Юбилейный» совхоза шурий - товарни ферма. Чакхдаьннача нийслагIча пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча шера хьайбай продукташ йоахилгеи кийчъелгеи алсамдаккхар духьа яьржача Ерригсоюзни социалистически яхье башха-дика толамаш дахар бахьан долаш ферма хьайбаш леладерий коллектива елар парте Нохч-ГIалгIай обкомен, республика Министрий Советен, облсовпрофен даим юсаш йола ЦIе байракхи 3000 сом ахчан премии.

Даьха толамаш дIахо дебаде лерхIаш дIадоладаьд ферма болхлоша пятилетка къоастамбеш дола ер шу а. Пайда эцанза йола торонаш гуча а яьха, цар дош деннад планагIа 590 тонн йолча, Даьхенна 550 тонн шура, 62 тонн (план 60 тонн) дулх дIадала, хIара 100 Iатта тIехьа 95 Iаса кхеде.

— Декхараш доккхий мадий шуи. Сенах бIубенна да шо уж декхараш толамца дашош кхоачашдергхиларах? — хетт аз ферма заведующега Хашиев Мажитага.

— Эггара хьалха белгалдаккха деза,— йоах цо,—тхоай социалистически декхараш толаме кхоачашдергхиларах тхо бIубенна хилар, доакъара база дIахо чIоагIъяри ферма коллектива айденна хьинари долга. Соахка доакъараш кхоачам хиллал Iалашдар бахьан долаш кхы толамаш лаьгI ца деш хьадоагIа тхо.

— ДIадахача, 1973 шера тха вIаштIехьдаьлар, — дувц дIахо нов. Хашиева, — 2500 тонн (план 2200 тонн) силос, 400 тонн (план 350 тонн) йол, 500 тонн сенаж, кхоачам хиллал концентраташ Iалашъе. Цул совгIа мошача доакъара лаьрхIа фермана дукха гаьна йоацаш дIайийна тайп-тайпара баьцаш а яр тха. Май бутт хьахиллалца хьайбашта тоъам балла силос, йол, кхыдола доакъараш да тхога хIанз а. Из бахьан долаш тха торо хилар планал совгIа паччахьалкхенга 90 тонн шура йохка. Укх шера а хIанззе хьалха дIаюв баьцаши горохаца эбаь кени дIабийнаб тха ферма юххерча 66 гектар хулача майдан тIа. Май бетта мошача доакъара хьизапе пайда эца мегаргба цу баьцех...

Хьайбаш дикача хьале да. Рационага хьежжа тайп-тайпара доакъар луш, хий меладеш, фега ара лелийташ доахан Iалашдарах дика беркат доал. Укх шера хьалхарча квартала планагIа 105 тонн йолча, ферма болхлой вIаштIехьдаьлар паччахьалкхенга 110 тонн шура йохка.

Хьайбай продукташ дукхагIа яхара тIехьа доаттабеча къовсаме хьалхле лелаеш ба ферма толашагIбола доаркаш Хажмахмадова Закият, Дагаева ЗулпаI, Нурадиева Шапа-Iат, кхыбараш. Шоай группашкарча цхьаьца Iаттагара 8—10 килограмм шура йоаккх царех хIаране дийнахьеи бийсанеи.

Безаме дош ала лов укх массехк шера вIашттIа доккхий толамаш доахаш хьайоагIача доаркаш Хажбахмадова Закиятах. 10 шу совгIа ха я цу ферме цо къахьега. Ший дега езаенна говзал дика караерзаяьча Закията хIара шера дебаду толамаш. Къаьстта беркате хилар цун къахьегама вахаре дIадаха шу. Ший групперча хIара Iаттагара цо яьккхар 3858 килограмм шура. Из боккха толам ба. Хьайбай продукташ дукхагIа яхара йолча Ерригсоюзни социалистически яхье камаьхал а йоалаш къахьегарах соахка Хажбахмадова Закията елар Къахьегама ЦIеча Байракха орден.

— Иштта боккха мах баь са къахьегам белгалбаккхарах доккха баркал ях аз вай партенеи советски правительствaнеи. Укх шера аз социалистически декхар ийцадар хIара Iаттагара 3700 килограмм шура яккха. Бакъда, ер шу хьинаре къахьегаш белгалдаккхара партии советски халкъи тIахьежаш КПСС Централни Комитето Кхайкарал даьчул тIехьагIа, сай торонаш а лаьрхIа дош деннад аз хIара Iаттагара 4000 килограмм шура яккхара тIехьа къовсам лсаттабе.

Кхы а кIезига бац «ферма коллектива юкъе шоай хьаьналча къахьегамца белгалбаьннараш. Царех ба ферма Iаьсий леладераш Вахабова Нурен Денисултанова Букуи. 17 шу гаргa ха я цу шийне цхьана болх бу. Шоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдеш хьабсагIа уж. Дукха къахьегам юкъебихьаб цар совхоза хьайбай боахам дегIабоалабара гIулакха. Соахка ферме хIара 100 Iатта тIехьа хьалкхедир 98 Iаса. ХIанз биъ беттага кхаччалца ха йола 140 Iаса да царга кхедеш. Нанас ший бера санна дог лазаш гIулакх ду цар Iаьсашта. ПланагIа 400 грамм йолча, хIара Iаьсана ден-бус 550—600 грамм дозал тIакхетийта гIаштIехьдоал Нурайн Букен.

Лаьттанцарен хьайбашкареи продукташ дукхагIа яхаран кийчъяран яьржача Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъа а баха, паччахьалкхенга дулхи шурен йохкара шера план халал хьалха толамца кхоачашъярца Даьхен шоашкара совгIат де гIерташ хьинаре къахьегаш ба хIанз «Юбилейный» совхоза шурий - товарни ферма болхлой.

Р. МАЛЬСАГОВ.

БIаьстан юхье кхашкара балхаш Казахстане эггара хьаьха дIадоладаьд Чимкентски областерча лаьтта леладераша.

Пятилетка къоастамбеча шера бIаьстан юхье культураш дIаюв кхаш дукхагIа хилийтара кхы тIа резерваш лохаш ба областера ялаташ кхедераш. Масала, Ленински районерча Жданова цIерагIча совхоза лаьтта леладераша бIаьстан юхье дув ялаташ дIадера кхы тIа а юкъедоаладе лаьрхIад 1600 гектар лаьтта.

СУРТА ТIА: Ленински районерча Жданова цIерагIча совхозе мукх дIабувш латт.

А. ИДРИСОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЯХЬО ТОЛАМАШ ДОАХИЙТ

Надтеречни районерча совхозий комсий кхашка шера балхаш дIадоладаьд механизатораша. Дика толамаш доахаш дIахьу комсаш лаьттан кIалхара хьайоахилга, йоIилга.

Районе эггара хьалха комсаш лаьттан кIалхара хьаяха болабеншаб «Верхненаурский» винсовхоза механизатораш. БIаьстан кхашкара балхаш дика вIаштIехьдаьха дIадахьара хьалхе лоархIамера хьалаш теркалдир укхаза. Бригадашта, коллективай членашта юкъе социалистически яхь кхетачца вIаштIехьъяьккхай, яхьа итогаш массанега дIайовзийт.

Социалистически яхьах хьахулачун итогаш ю хIара дийнахьа, бакъда цу цифрашта, проценташта тIехьа эггара лоархIамера дар латт: опыт дIа-юха йовзийтар, шоайла новкъостал дар.

Иштта шоайла дагара болаш лелаю социалистически яхь Исрапилов Идрисеи Асабаев Абуезидеи кулгалдеча бригадай коллективаша.

— ДикагIа къахьегара тIехьа дуккхача хана деиз яхь лелаеш хьайоагIа уж коллективаш, — йоах отделене управляюще коммуниста Усаев Iусмана, — тIехьависачоа новкъостал ду, опыт дIайовзийт.

Асабаева бригаде 60 гектар совгIа комсаш лаьттан кIалхара, хьаяьхай, 25 гектара тIарча шпалерашта ремонт яьй, комсаш йолча ерригача 72 гектара тIа оахам даьд хьалхарча пхе дийнахьа. Цу бригаде дукхагIа йола комсаш еIа, кIэтаргаш нийсъяь я. ХIанз из болх 19 гектара тIа мара бе безац.

Шоашкара доккхий хьокхамаш гойташ хIара дийнахьа балха норма 220—250 процент кхоанашъеш хьабоагIа Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаю Асабаева Яазани, Кадырова Хадиша, Махаева Сакимат, Нуралиева Шема, Яхаева Саимат, кхыбараш.

Оксаре къахьегарца доккхий хьокхамаш доах цу бригадина яхь лелаеча Исраилов Идриса кулгалдеча бригада коллективо. ХIара дийнахьа 40 саг аравоал комсий плантацешка, кхетамца дIаовттабаьб болхлой, дерригa балхаш лоацача хана чакхдоахаргделаш.

Дийнахьа шиъ-кхоъ норма ещ къахьег Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата Дударов Дашада, Хутаев Iаьлас, Яндарханов Махьмада, кхыбараша.

КПСС Центральни Комитета партега, советски нахага даьча Кхайкарала, вай республика хьалха латтараша беррига лаьтта леладерашка яздаьча гуччахьарча письмона жоп луш шоайла яхье а яьнна иштта хьинаре къахьегаш я А. Асабаевеи И. Исраиловеи кулгалду коллективаш.

М. ХУМАДОВ

ШОАЙ НИЗАЦА ДУ ХУВЦАМАШ

Дика къахьегама толамаш даьхар Самашкински консервни завода коллективо нийслагIча пятилетка кхоалагIча шера. Дуккхача шерашка план кхоачаш ца еш хиннача, цу шера план а тIанийца социалистически декхараш а кхоачашдир завода коллективо.

ХIаьта, 1972 шераца нийсдича арахийца продукци 2,3 дукхагIа хилар. Белгалдаккха деза уж толамаш керда мощносташ юкъейоала ца еш даьха хилар. Къахьегама овсарле лакхъяр, продукцега дIабода мах лохбар бахьан долаш карагIадаьлар завода коллективана уж хувцамаш де. Шерра яьржар социалистически яхь. Социалистически яхье дакъа лоаца 23 болхло коммунистически къахьегама ударник хилар, кхы а 80 саг из сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабеш ва.

Укх пятилетка диъагIча, къоастамбеча шера планагIа 20000 эзар условни банка консерваш арахеца езача 22000 эзар условни банка консерваш арахеца социалистически декхар тIанийцад завода коллективо. Йолаш йолча резерваех бизза пайда эцарах дIадахача шераца дистача 6 процент къахьегама овсарле лакхъе а лерхI завода болхлоша.

Производства керда мощносташ юкъейоалайича, цехашта реконструкци йича 2500 эзар условни банка консерваш арахеца тарлургда завода. Цу даькъе дукха болх ба заводе хIанзе беш. Сокаш арахецача цехе вай мехка хьаяь керда лини я болх бе йолалургйолаш. Цу линеца цхьан сахьата 0,5 литр чуйолаш йола 6000 шуша Iажий сок арахецаргья. Къаьнача линеца цхьан сахьата цеха коллективо 2400 шуша мара арахецац. Продукцега дIабода мах лохлургба, хIана аьлча операцеш аттача яргья, болхлой а цу лине гIи къахьега кIезигагIа эшаргба. ЦхьаццайoлЧа процессашта, масала пастеризацена пультаца управлени ергья. Дежурни оператора чIоагIа новкъостал деш, моллагIа эшаш бола хоам лоаттабеш хургья контрольно-измерительни аппаратура.

ХIанз цу линена монтаж яьяла йоал. Уж балхаш шоай низаца чакхдоахаш ба завода болхлой. Чоалхане оборудовани Iомаяр дIахо беча балха юкъе накъадаргда.

Кхы а дукхагIа реконструкци ергйоалаш я баьцадаараш чакхдоахача цеха. Керда хьаяь, дика цех я из. Цхьа кхоачамбоацар да цу чу: сердал кIезига я. Массаза йоагача низ болча электролампаша а новкъостал дац, болх бе хала хул. Цудухьа цу цехе тхов хийца а хийца светофонараца сийрда яккха лаьрхIай из цех.

Цехе болх беча наха йоккха атто ергья кердача, банкаш юлача машинас. Из машина балха юкъейоалаяр бахьан долаш шера 30 эзар сом пайда хургба завода.

Баьцадaараш чакхдоахача цеха хьатIаеш я керда помещени. Цигача стерильни Iажий пюре арахецаш йола керда лини оттаергья.

Цхьабакъда, цу дикача кердаларашта нийсса цхьаьца кхоачамбоацараш а да заводе. Царех цаI да складаш кхоачамболлаш ца хилар. Кийча продукци лоаттае моттиг яц. Йолаш йолча складашка 4000 эзар условни банка мара чухошац, цигача дIаоттае езаш 20000 совгIа эзар условни банка хул. Складаш ца хилар бахьан долаш дIадахаца шера дукха кийча продукци духхьал ара лоаттае йийзар. ХIанз из кхоачамбоацар дIадаккхара сихха балхаш деш ба. Сезон йолаялалехьа яь йоаккхаргья капитальни склад.

Завода ремонт еш, кердача оборудованена монтаж еш къахьегаш ва 30 совгIа саг. Уж ба слесараш, варщицаш, аппаратчицаш, смении мастераш. Дика къахьегаш ба комсомолец, коммунистически къахьегама ударник Арцахаев Илез, смении мастер Хушпарова Даймат, варщица Азимова Хьава, иштта кхыбараш а. Пятилетка диъагIча, къоастамбеча шера планал совгIа 50 эзар сом маьха продукцена реализаци е, продукцега дIабода мах 7,5 процент лохбе, планал совгIа 12 эзар сом пайда бе декхараш тIанийцад завода коллективо.

Г. ГРУЗИН.

РУЗКЪАН КХОМ БЕ

Нохч - ГIалгIай АССР халкъа тIахьежама комитетои РСФСР Минфина Нохч - ГIалгIай АССР гIолларча тIахьежама - ревизионни Управлене ревизеи хьежача белгалдаьккхар «Сельхозтехника» Нохч - ГIалгIай республикански объединене дIа-хьа лелача механизированни колонна цхьадола толамаш дахар, 1973 шера план 109,7 процент кхоачашйир. Из дале а цуп кулгалхоша начальника Г. Б. Баликоева, керттерча инженера А. И. Шатохина, керттерча бухгалтера Р. П. Чугуновас производственно - финансови балха тIехь доккхий гIалаташ даьд. Колхозийи совхозийи доахана фермашка хийи доакъари далара, доахан деттара механизаци яра, хIаьта иштта коа тIарча оалхазарийи хьаккхарчийи фермашта комплексни механизаци яра план кхоачашъеьац. Подрядни договораш доацаш 11,6 эзар сома гIишлой - монтажни балхаш даьд. 70 объекте балхаш хаинахьа чакхдаьхадац. 72 эзар сома пайда ца беш битаб. ЗаконагIа доацаш 11392 сома алапи, премеш, командировочнеш еннай. Ревизи еш гучадаьлар материально-бехктокхаме волча виъ сага 249 сом эшаши 3866 сом совлеии хилар. ГIожача тайпара телхаю финансови операцей положени. Совлен административни гIулакхаш тIа лоаттаву 12 саг, царна 10411 сом алапи деннад. ЗаконагIа доацаш разъездной балхашка 37589 сом дIадахийтад. 1973 шера ПМК-ас законагIа йоацаш яь ерригa расходаш 56,2 эзар сом хилар.

«Сельхозтехника» Нохч - ГIалгIай республикански объединене кулгалхоша Аванесова, Саидова, Лобзола кхоачамболаш тIахьежам лоаттабац дIахьа лелача механизированни колонна балха, доагIаш дола хIама дац ревизе гучадаьха кхоачамбоацараш дIадахара.

Паччахьалкхени финансовчи дисциплина толхаярах «Сельхозтехника» Нохч - ГIалгIай республикански объединене ПМК начальника Г. Б. Баликоевеи керттерча бухгалтера Р. П. Чугуновайнеи чIоагIа выговораш яьй, керттерча инженера А. И. Шатохина — выговор. Паччахьалкхенна даь зе цхьадолча даькъе юхаметтаоттаде лерхIаш царгара бетта доагIача алапе кхоалагIа дакъа соцаде оттадаьд.

«Сельхозтехника» Нохч - ГIалгIай республикански объединене кулгалхошка Аванесовга, Саидовга, Лобзолага дIахайтад ПМК балха кулгалдеча цIенхаштта кхоачамбоацараш хилар, ведомственни тIахьожам цар ледара лоаттабеш хилар.

«Сельхозтехника» Нохч - ГIалгIай республикански объединене кулгалхой Аванесов, Саидов, Лобзол, дIа-хьа лелача механизированни колонна кулгалхой Баликоев, Шатохин, Чугунов декхарийла баьб Нохч - ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитетои РСФСР Минфина Нохч - ГIалгIай АССР-ера гIолларча КРУ ревизеи гучадаьха кхоачамбоацараш дIадаха, 1974 шера де дезача дерригача гIишлон - монтажни балхий паччахьалкхен план кхоачашъелга Iалашде, паччахьалкхен, финансово - расчетни, сметни договорни штатни дисциплина чIоагIъяра дизза даргдоаца гIулакхаш оттаде, уж дизза чакхдаха.

Ленински района халкъа тIахьожама комитет декхарийла хьй «Сельхозтехника» Нохч - ГIалгIай республикански объединене ПМК халкъа тIахьожама группана цо цу колонна паччахьалкхен план кхоачашъярга хьожаш беча балха новкъостал де.

КЪАХЬЕГАМА НИЙСАЧА НАЬКЪА ТIА

Укх тIеххьарча шерашка вай республикерча промышленни предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латтачарех цаI я Грозненски «Автоспецоборудование» яхача завода коллектив. Республикански сийлен Доска тIа дIаяьзъяь я из. Тха продукци вай мехка дIаккхаьча ца Iеш доазол арахьарча дуккхача мехкашка йовзаши дика дIаэцаш я.. Укх тIеххьарча хана из массехказа дакъа лоацаш хиннай дунен халкъашта юкъерча выставке.

Заводера станочни оборудовани дукхагIа а ца хулийташ укх тIеххьарча диъ шера арахеца гаражни оборудовани 54,8 процент дукхагIа хиннай. Фу бахьан да-теш уж доккхий хувцамаш иштта башха-дика толамаши тха коллективо укх тIеххьарча шерашка дахар?

Хьалхарча даькъе вIашагIъеллар оаха завода доллача хIаман гIайгIа кхоачаш, цо доаха толамаш шийх тийша йола дикл коллектив. Цхьан дийнахьа баь чакхбоалаш бац коллективаца беш бола болх. Цудухьа нахаддаш кхетача, организаторски болх бу хIара бригаде, участке, цехе, отделе, къаьст-къаьстача болхлошта юкъе. Цох хьахулаш дар дика долга хIанзлехьа гучадаьннад.

Хьалха дIадахача шерашка Iалаьмате во лелар Iалашон отдела болх. Цу гIулакха уйла йир завода кулгалхоша. Хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара бола бехктокхам айбир отдела хIара болхлочун, хIаранена дIадовзийтар чакхдаха деза балхаш, социалистически яхь юкъейоалайир, паччахьалкхен план толамца кхоачашъяр дуккхача даькъе Iалашон отдела балхах тийша хилар дIахайтар. Цул совгIа отдела коллективо беш бола болх творчески беш хиларга хьежжа дукха паччахьалкхен средстваш кхое, дIа[illegible]тар кIезигагIа а долаш то[illegible] продукци арахеца йиш [illegible]лар белгалдаьккхар. Уж дерригa дешаш шоай балха ларде а лувцаш, къахьегам вIаштIехьбаккхар бахьан долаш завода конструктора М. И. Шевченкос, Iалашон отдела начальника И. Г. Дика эргаяьха хийцар 2135-М яхача моделах йолча прессий стойкаш. Из бахьан долаш 20 тонн металлопрокат кхое, кхо эзар сом пайда бе йиш хилар.

Лоаша аьлча производства эффективность лакхъяра даькъе дукха балхаш ду тха предприяте. Цу гIулакха тIехьа болх баь Iац завода экономисташ, цу даькъе дукха болх бу конструктораша, технологаша, токараша, слесараша, сталевараша, вьшкапхьараша, кхычар. Духхьал ший болх дика дIабодар аьнна кхоачамбац заводерча цхьаккха цехо, цо шийгара доагIа дакъа лоац лоалахарча цеха коллектив шийна тIакхеяра, цун технико - экономически хьекхамаш тоадара.

Укх шера цхьабараш духьала баьлар вьшкапхьара Ш. Р. Магомадова еннача «ЦIарацIурай штокаш йIайха йоллашехьа пийшка чура хьаара яхара» йолча предложенена. ХIаьта а производствана юкъейихьар из предложени. Из бахьан долаш дикка аттача баьлар механически сборочни цехашка болх бечар къахьегам. Из бахьан долаш дукха металли цхьа эзар сомий кходир.

Производства эффективность лакхъяра даькъе дукха болх бу предприяте кулгалхоша къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара, балха ханах бизза пайда эцара, кийча баь болхлой участкашка дIа-юха нийсбара, оборудоване балха сменноста коэффициенти цуи производительности лакхъяра.

Экспериментальни, инструментальни участкаех лакха культура йола участкаш ала йиш я. Цига массаза цIена, лостам болаш хул, уж участкаш мел эшача оборудованеца, станокашца Iалашъяь я. Цу хьалаша торо хулийт цига болх беш болчарга овсаре къахьега. Укх шера ворхI тайпара керда арахеца йолае еза продукци кийчъе, гаражни техника керда кхоъ опытни продукци арахеца йолае декхараш тIанийцад цу участкай болхлоша. Уж толамца кхоачашдергхилар хьахьекхад цар доахача толамаша.

Боккха лоархIам болаш гIулакх да болх беш болча наьха къахьегама овсарле лакхъяр. Тайп - тайпара оатхалаш, продукци арахецара лаьрххIа йола участкаш заводе вIашагIйоххарах цу участкашка къахьегача болхлой къахьегама овсарле 5 процент лакхъелар.

Завода коллектива йоккха резерв я, дIахо хург а я оборудоване балха сменноста коэффициент лакхъяр. ХIанз цун боарам 1,31-нега кхаьчаб. Из хул планагIа лаьрхIачул дукха лакхагIа. ДIадахача шера заводе дукха мероприятеш чакхъяхарах из лакхъелар 0,07. Чакхъяьхача мероприятешта юкъе я ремонте латташ станокаша, машинаша йоаккха ха кIезигъяр. Техникана ремонт яра вIашагIъехка я заводе лаьрхIа йола дикагIбол-ча специалистий бригадаш. Биззача низаца болх байт станокашка, цига эшаш йола инструменташ хаинахьа Iалашъю.

Дукха йоакхо ю заводе профессионально - технически даькъе кадраш дика кийчъяра а. Профессионально - технически училищеш чакх а яьха балха баьхкача къонача специалисташта дукха новкъостал ду. Къонача ялх-ворхI специалиста беча балхага хьажа, царна эша новкъостал де, дуккхача шерашка Iояь опыт дIаяла хьожаву ший балхах дика кхеташ вола токарь, слесарь е кхыча профессегIа вола болхло...

Ди тIехьа доаха толамаш дикагIа а хулийташ низ болаш йоагIа завода коллектив. 1974 шера тIанийца социалистически декхараши встречни плани кхоачашъяр миштa лел хьахьоккхача итогашка хьежача тешаме ала йиш я тха коллективо карадаьцар нийса къахьегама никъ ба аьнна.

Х. КИЕВ,
Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни завода керттера инженер.

Доазол дехьара

ТЕШ ТХО: IОАЖАЛ ЙОАГIАРГЪЯ ХУНТАНА

— ЧIоагIен дег тIарен кхаьшт долаш хьийжар со Чилера хьал тохкаш хиннача Хельсинкерча Дунен халкъашта юкъерча комиссе хьалхарча сессе баьча балхах хьахийнарашка, — хьакххайкадир Кердача демократически парте кхыча мехкашцарча гIулакхашта йолча комиссе председатела, канадски парламента депутата Эндрю Брюнна ше Оттаверча АПН корреспондентаца А. Палладинца къамаьл деш.

— Хельсинке йийца факташ, — аьлар дIахо Э. Брюнна, — шоай мехкара хьал дика довзаш болча чилийски граждашкара аз ийдеча хоамашца ниса йоагIа. Геттара дика гуш да, сентябрьски переворот яьраша дIайолаяь террор Чиле хIанз а сацавза хилар. Низаш тIалоаттаду чилийски къахьегамхошта. Гуччахьара гIулакхаш леладе вIаштIехьдоацаш я профсоюзаш. Чилийски общества демократически мугIарашта, эггара хьалхарча аргIанна болхлой класса низ тIалоаттабеш хилар — харцде йиш йоацаш хIама да.

Оаха бакъъю Чилерча тIема Iазапа диктаторски режим дIайоаккхаргйолгах, цу мехка юха а демократи котъяргйолгах чIоагIа дог тийша йола Дунен халкъашта юкъера комисси, дерригача дунен тIара демократически уйлаши цIена догуйлен долаш мел бола нах. Шийна хетар дIаала декхарийла яр аьнна хет тхона цу тайпарча гIулакхашта духьаллатташ йола дунен общественни мнени. Тхона хетачох, Хельсинкерча сессе дерригача дуненна тIаденача бакъдараша хьагучадаьхар Альенде правительство дIаяккхара цхьайолча дунен халкъашта юкъерча картелешен монополешен лаьца дакъа.

Ала хала да, сатувсаш дола хувцамаш Чиле маца хургда, аьлар Э. Брюнна ший къамаьл чакхдоалаш. — Цхьабакъда, оаха, шеко йоацаш, тхоай низ кхоачаш мел дола хIама дерг-да уж хувцамаш сихагIа гаргадоаладара. Тхо теш, из ди доагIаргдолгах. Теш тхо, Къулбехьен Америке демократе символ а къахьегамхой бокъонаш лораеш а хинна Чили юха а цу континентера демократии паргIатов бахьан долаш лоаттабеча къовсама керте оттаргйолгах.

(АПН).

АЛЖИР: СОЦИАЛЬНИ ПРОГРЕССА НАЬКЪАГIА

Официальни визит а йолаш Советски Союзе вена хиннав Алжирски Халкъа Республика унахцIено лораяра министр Омар Буджеллаб. АПН корреспондентаца С. Зиминца ше къамаьл деш министра аьлар:

— Советски унахцIено лораяра йIаьхий опыти по даьха толамаши, белггала аьлча, лакхерен юкъера специальнии медицински персонал кийчъяра система йовзилга, — ишта да Советски Союзе даьхкача оаха лерхIар.

Алжир ший мукъагIа хилар дIакхайкадале йолча хана бахача наха дарбан гIулакх деш дацар. Лорал керттерча даькъе кхыча мехкашкарча частни специалистий бе доаллар. Фармацевтически промышленность йоацаш яр мехка, медицински оборудовани хьаяцар.

УнахцIено лораяра ший система дегIаккхувла гIерт хIанз республика, бахача наха мах боацаш медицински гIулакхаш шерагIа дара тIаберзабаь никъ лаьцаб. Алжирски унахцIено лораяра системе керттера дакъа паччахьалкхен секторга да, социальни Iалашон программаегIа шерра юкъеувз частни специалисташ а.

Республике модернизаци яьй дуккхача къаьнача госпиталашта, дуккха хьалъеш латт керда больницаш шеръяьй лакхерчен юкъерчен медицински дешара заведеней сеть, хьаяьй Iилма-тохкама централ.

УнахцIено лораяра даькъе чIоагIа къе я къаман кадраш. Хьалха яцар Алжире медицински кадраш кийчъяра система. Мехкарча медицински дешара заведенеша укх шерре а арахийцав 400 специалист. ХIаьта хьатIадоагIача шера шозза дукхагIа арахецаргба уж.

Кадрай проблема къоастаяра къаьстта боккхача лоархIаме да тIа-тIа дукхагIа чIоагIлуш доагIа цхьана леладу советско-алжирски гIулакхаш. Массехк шу хьалхагIа денз къамах йола медицински персонал кийчъеча дакъа лоац советски специалисташа, лекцеш еш, мишта е еза дIахьувзаш операцеш ю. ТIа-тIа дукхагIа ду Iилман хувцамаш. Советски Союзо Алжире кхухьийт молхаши оборудовании, къаман фармацевтически промышленность хьаяра новкъостал ду.

Ший къамаьл чакхдоалаш министра хьакххайкадир. СССР-е бенача наькъо дIахо алжирски унахцIено хьалъоттаяра новкъостал дергдолгах, шин мехка юкъера доттагIали цхьана леладу гIулакхаши дегIадоаладара юкъе дакъа лацар цунах хургдолгах ше дог тийша хилар.

(АПН).

Мукъаш нйду ший тайпара кран хьалхьай США-с Гавра юххе хургйола Антифер яха Франце мехкарчу порт хьалъяра деча балхашка. ДIатIахьежча Iалашна йоккха хете а 330 тонназ кIезигагIа да крана доаш. ТIаьска доахал — 60 метр. Цунна могаргдар 200 тонн — 11 метр, 50 тонн — 40 метр, 18 тонн — 60 метр лакха айе. 12 цилиндр а латташ 618 тонна ира цун боа моттар боала цунна.

АФП —ТАСС сурт.

ДАЬШТЕИНОАНОШТЕИ ДОЛА КЪАМАЬЛ

«ХАЛА» БЕР: МИШТА ХУЛ ИЗ ХЬА?

Бераш зIамига долча хана дерригаш а дика, шоашка аьнар дэ гIерташ хул. ТIаккха мишта хул из «хала» бер, эрсий меттала аьлча «трудный ребенок» оалаш дола бер — из хургвола харцахьваьнна саг, хIаьта, цул совгIа ший даьнанна а, наха а хургбола бала?

Школе дешаш дола бераш зийча бIаргагу: цхьадола бераш цIена цIагIа бенна болх беш. дIаяхар кхетаде гIерташ хул, хIаьта вожаш — урокашкара уд, цIагIа бе бенна болх бац, харцахьа лелаш, е воккхагIчох а, е зIамагIчох а эхь ца хеташ хул.

Уж да дас-нанас тесса дитараш, халла шоаш хьабийхача мара багIац цу берий дайноаной школе, шоай бераша мишта деш хьажац, цар фу леладу хац. Вайна юкъе тахан а цудухьа нийслу бер геттара харцахьдаьнна моттигаш.

Дуккхача хана денз дика а долаш, шоаех дикка пайда а боалаш хьадоагIаш да вай къамах доахка цхьадола дика гIулакхаш, вешта аьлча традицеш. Уж да: воккхагIчун сий дар, чувенача сагаца, хьалхаца Iимерза хилар, зIамагIчо воккхагIчунна никъ битар. чуваьлча хьалгIаттар. Уж вIалла зене а доацаш саг эздийча тайпара хьалкхевеш дола гIулакхаш да. ДукхагIча даькъе шоай даьга-наьнаген, цар беча хьехамген хьежже хул бер.

ЦIаккха а новкъа хургдацар аьнна хет даси нанаси шоай бера массе а хана хьехар доре. МоллагIа цу беро деш дола хIама из во дале а, дика дале а белгалдаккха леза: «Хьажал Султана мишта цIена даьд йоазув, е, ма цIена дилад улгаш Зарас. ТIехьагIа а делахь Iайха деш дола хIама ишттз цIена»— аьнна.

Наьна хьехарал чIоагIагIа беро (къаьстта а бероl) дIаэцаргдолаш хьехар дац. Цулу хьа бакъдац аьнна хет цхьаболча ноаноша берех оалаш дар: «Даьра кхы цунна де хIама долаш ма яц со...»

Ше хургдар хинна даьннчул тIехьагIа даь хьехар пайдана дац е бера а, е воккхачунна а. Вай даьша хозахета яьхадац: «Сьарг тIаьда болаш соттабе.» Цунга хьежжа беро дIаэцаргдолча хана де деза хьехар, Iомаде деза дика гIулакхаш.

ЦIагIа цар мукъа йоаккхача хана, ший ханага хьежжа, шийна булургбола болх берага байтача из къахьегамга дарг-да, цунна тIехьагIа вахара новкъа духьалъотта тарлуча халонех кхера везаргвац, цо майрра эшаергъя уж къахьегамга из Iема хуле.

Цхьаькха а цхьа зене гIулакх да вайна юкъе нийслуш. Из да берашта еттар, еттарца уж кхетаде гIертар. Кхы мел дар дIадаьккхача бера етташ хилча из чIоагIа унзардувлаш, саькхдаьле хул. ЗIамига долча хана денз, бера етташ хилча, ший цу хана духьалъотта низ ца хиларга хьежжа. ший дагахь эгIазал Iоаеш хул из бер. ХIаьта пхелагIча, яхлагIча, кхы дIахоча а классашка ше дешача хана цунна дагадох, тхьовра шийна етташ, шийца къиза хиннача даьнен наннен новкъарле е. аьле. Ший низага хьежже духьале е долалу бер. Эггара хьалха из (дукхагIйолча хана кIаьнк) деша ваха ца туташ хул, шийна деша лой а «даь с наьна футтаройна». ТIаккха вожаш Iокадаш хул: «Аьннар де а тигац, оаха гIо яххаше лел деша ца водаш, шийна сердало яр-кх укханна», яхаш.

ХIанз, ше варгвар харцахьваьнначул тIехьагIа уж гIерт хьехамца дехарца, бера дега тIа бода никъ лаха. Цхьабакъда, цунах хIама хилац. Цкъа харцахьваьннача саго хьехар дIаэца, из цу тайпара нийсача новкъа вала дуккха а халагIа да. Цудухьа цIаккха новкъа хургдацар-кх ший ханнахьа дайза бера дог.

Кхы цхьаькха хIама а дар даьша-ноаноша дича чIоагIа бакъахьа долаш. Вайна массанена махарра дезала даа-духа хIама эца вIаштIехьдоал вай балха хиларга хьежжа воаш эцача ахчанца. КIезига дале а дукха дале а хьурмат долаш ца леладича вайна из е даа а, е духха а хургдац. Цул совгIа вайна юкъе ахча леладер, из хьаэцар-дIадуллар дан нанен хул. ХIаьта цхьаболча дезала юкъе вIалла наьна кара хIама доацаш, даьга мара доал доацаш а нийслу. Цу тайпарча дезала юкъе наьна лоархIам чIоагIа кIезига хул, шоай дас из лархIарга хьежжа мара лархIац из дезала а. Наьна кара хIама доацилга шоашта хайча цар цунга ладувгIац.

Берашта ахча ца делча валац, вай мелла аьлча а, къаьстта деша дагIача берашта. Цар из дикагIа кходергдар, доаде ца дезача доадергдацар аьнна хет из гIулакх боаггIача лостамах леладича. Дас а нанас а шоаш балхара хьайийцача ахчан боарам бовзийта беза берашта. Дас-нанас аьлча бакъахьа да ер (кхо тума, е ши тума) сберкнижка тIа дулларгда вай, хIаьта укханах кхача нийсбергба вай, ер воашта кхычахьа эшача дут вай. ЦIаккха а мегаргдацар ахча дезалах хьуладе гIерта, царна ховргдоацача из дIадехка (из а вайна юкъе нийслуш да). Из да дезалах ца тешар санна хIама.

Бераш долча дас-нанас гIараш еш хилча, шоайла яппараш йича из чIоагIа Iаткъ бера, цо чIоагIа гIайгIа ю цу гIулакха, ха дIа ме йода бер ше а, ший дай ханен санна, лера а дов даккхара а тIера хул.

Цкъа укх тайпара моттиг эттар школе. Дешархой шоай портфелаш школе а йита хьехархошца а, цхьабараш къаьста шоаш а гулдаь тиша аьшк да бахар. ХIаьта царна юкъе яр цхьа йиIиг. Цун нана багенна сиха я оалаш а, цхьабола хьехархой лоархIа ца беш а яр. Цу дийнахьа е ший книжкаш а дIадахьанзар чу йиIига, е тиша аьшк а дензар. Iуйрийна школе хьаеча, шийга «Селхан юха хIана яззар хьо?» аьнна класса староста даьча хаттара жоп а ца луш, из истола тIа дада ший книжкаш катеха хьа а йийца елха йолаелар. берашка во, цадоагIаш дола къамаьлаш дора, во цIераш йоахар, эггара тIехьа шийга яхачунга ла а ца тувгIаш, классера араяьлар из, нана хьдеха йода, аьнна. Цхьа ха яьннача гIолла йиIиг юхаера шийша ший нана а йолаш. Нана хийца классе чуера, берашта юккъе йолаелар из ле, цо ший йиIиг мара саг бакъвацар, бераша яхача бакъдолчунга ладувгIацар. Ший хурмогар а даь, яппараш а яраяьлар из классера, бераш сатийна дагIар, царна ховра из бакъйоацилга. ХIаьта а уж хIанз ши дага бар.

Цу тайпарча дай-ноаной тамаш бу. ЦIаккха а мегаргдац берашта хозаш шоай дага фуннагIа дале а из дувца, цо чIоагIа чов ю бера хоахача дега

Цул тIехьагIа ши ди даьлар из йиIиг деша ца йоагIаш. Бераш наIарга дахийтача э хIама хилanзар. Цун наьнаца къамаьл де вахача, цо хьалхагIа чIоагIа шийла тIаийцар хьехархо а. Да цIагIа вацар договорах ваха.

Эггара тIехьа а ше школе дийцачох дехкеяьна елхаш яр йиIига нана. Хала, саца аьнна теьчул тIехьагIа, цо хьадийцар шийна Iаткъаш дола хIамаш. «ЦIагIа кагий бераш хилча алхха цхьан наласс деча Iуналах хIама хилац, даь бIарг эш коа. Шин-кхаь шера вIаштта «дIаьха сом» да договорах а ухаш, хIаьта цигара е дIаьха а, е лоаца а ца дахьаш цул совгIа айса хала деш долча хIамах даькхар тIехьадахьийта цIавоалаве везаши мар хилча фу де деза аз?»— йоахар цо. Цун эгIазз берашка кхоач, из царга лув, серд, тIаккха цун бераш а хул из санна лера, довна тIера. ДIахо а дийцар цо да йиIиг деша ахийта раьза ца хилар, цо из каст-каста бахьан доацаш цIагIа юташ хилар. Даьца цкъа а шозза а яхар санна, къамаьл де дезаш хилар хьехархой. Цул тIехьагIа йиIиг кхы цIагIа йитанзар.

Уж санна вайна юкъе эшаш доаца хIамаш, вайна зене дола гIулакхаш дIадаха деза. Уж да — дезал цхьаккха даь Iунал доацаш, новкъостал долцаш дIа а хийце, алхха цхьан наьна белаж тIа дерригa цIен дукъ IотIа а дилле договорах ахар, йиIигашка ца дешийта гIертар. Уж вайна а вай тIехьенна а зуламе гIулакхаш дIа а даьха вай сийрда кхоане хьакхоллача дакъа лоацаш хила беза кагийбараш а боккхийбараш а.

Ф. ХАМХОЕВА,
Яндарерча 8 шера дешача школа хьехархо.

ПИОНЕРСКИ АХКАНГА КИЙЧЛУШ

ЧIоагIа бехктокхаме ха я хIанз дешархошта. Дукха ха яц, йиълагIа четверть чакхъяла йисар. Ахкан замалахь шоаш мичахьа салоIаргда дага ца дохаш тIагIертта дешаш доахк бераш.

Цхьабакъда, цар салаIара гIулакхa хьоггехьа а йоакхо яьй боккхагIбараша. ХьалхагIе а планаш оттаяьй пионерски лагераш тоаяра. ХIанз хьанийбеш латт пионервожатеш, спортивни культурно-массовни болх бергбола нах, кхыбараш.

Укх деношка облсовпрофа президиума заседани хилар. Цига дийцар «1974 шера ахкан замалахь берий салоIилга вIаштIехьдаккхарах» дола дош. Белгалдаккха деза, укх шера пионерски лагерашка салоIаш 26000 бер хургдолга. Соахка цига салоIаш хиннарел 2633 саг дукхагIа хул уж.

Массаза а санна дукхагIбола дешархой — 7 эзар бер салоIаш хургда мехкдаьтта, химически, газови промышленноста болхлой профсоюзни организацешкара. 3 эзарнега кхоачаш дола бераш салоIаш хургда госторговлен потребкооперацеи, моттигерча промышленностен коммунально-бытовой предприятейи, гIишлошъечея болхлой а юрта боахамен заготовкайи болхлойи гIулакхерча наьхен а профсоюзий обкомашкара.

Е. МАКСИМЕНКО.

ВЕЛОГОНЩИКИЙ ЯХЬАШ

Традиционни а хинна дIаэттай вай республике космонавта Ю. А. Гагарина хетаяь велосипедистий яхьаш чакхъяхар. ДIадахача кIирандийнахьа цу яхьай пхелагIа старт хилар. Республика наькъашка араяьлар велосипедистий 10 команда. Царна юкъе я Грознера, Белгородера, Брянскера, Орджоникидзера, Нальчикера, кхыча городашкара командаш.

Велосипедисташ 270 километр никъ баьб. Эггара йIахагIа йолча 3-ча этапе хьалхара моттиг яьккхар Нальчикера гонщика А. Ярошевске, цул тIехьа финише кхаьчар Грознера Р. Султыгов.

Лични зачете хьалхарча моттиге ва В. Зибиев (Нальчик), шоллагIча моттиге — Г. Карагезов (Грозный). ХIаьта командни зачете кхычарел хьалха ба Грознерча берий-спортивни школа велосипедисташ, шоллагIча моттиге — белгородцаш.

С. ПАРЧИЕВ.

КЕРДА КНИЖКА

Нохч-ГIалгIай книжкай издательствос кепа а теха эрсий меттала арадаьккхад Абазатов Мохьмада яздаь «Нохч-ГIалгIай АССР Советски Союза Сийлахь-боккхача Даьхен тIем тIа» яха книжка.

Книжка тIа дувц тIом дIаболабеннача хьалхарча деношке а Нохч-ГIалгIайчен эзараш, эзараш бола кIантий герз бе а делла моастагIчоа майра духьал лаьтта хилар. тIом беш цар шоашкара гайтача турпалах. хIаьта эштта, берригача советски наха а санна, вай республика къахьегамхоша фронт кхачан продукташцеи промышленни товарашцеи Iалашъяра шоаш кхо ца беш дийнахьа а бус а болх барах.

Книжка тIа йоккха моттиг дIалоац фашисташ республика мехкдаьтта промыслаши Грозне мехкдаьтта чакхдоаха заводаши дIалаца дагахьа гарга гIертача хана Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша, воккха а зIамига а мел вола саг араваьнна, тIема духьалара сооруженеш еш даьча доккхача гIулакхо.

Ю. ПУГИЕВ.

ЛОРА ХЬЕХАМАШ

ЧЕН ХУЛА ЛАЗАРАШ ЦА ХИЛИЙТАРА

Ахка гаргакхачарца къаьстта чIоагIа терко е еза кхачан предприятешка санитарно-эпидемиологически цIено лелаяра, хIана аьлча цига гIолла хьахила а даржа а тарлу чен кхета лазараш.

Уж тайпа лазараш ца хилийтара кхачан предприятей хоаш цIена леладе деза, продукци арахецаш юхейиса хIамаш тIера дIакъовлаш йолча, ший хаьддача моттигашка лелае еэз. Ханнахьа цIенъеши айхха дIакъовлаши хила еза нувхаш лоаттаю моттигаш а. Нувхаш лоаттаеча моттигашта, цу гIулакха лаьрхIа долча кIоагашта хан-ханнахьа 5 процент йола хлорни кIир тохаш дизенфекци е еза, цига чен хулача лаззрий микробаш ца хилийтара.

ЙIайхача хана боккхача лоархIаме да дукха лазараш дIа-хьа доаржадеш долча мозашца къовсам лоаттабелга. Цу гIулакха мозий чакхдаргдоацаш цхарал тоха беза корехи наIарехи, хан-ханнахьа молхаш етта еза мозий хьахулача моттигашта.

Кхачан предприятей оборудованена, нивентара, пхьегIашта дизенфекци е а дIайхача хица йила а еза. Кхачан а торговле а предприятешка лерттIа болх беш хила еза холодильникаш. Сиха талхаш йола продукташ холодильникашка лелаеш хила еза.

Хьалххехьа йIовхалца марцанза дола баьцадаараш, сомаш, кхыдараш Iододача хица лаьрхха цIенде деза, кхачанна юкъе дахьале. Кхачан продукташ йохкаш болча болхлошта мIараш, лекхаргаш, кхы эшар хила деза, продуктех кулгаш детта дезаргдоацаш.

Чен кхета лазараш ца хилийтара боккхача лоархIаме да кхачан предприятей болхлоша шоаш цIена хилар. Массе а хана кулгаш цIена долаш, тIадувха барзкъа диттан аьшк техан леладеш, кхыдола санитарно-гигиенически гIулакхаш кхоачашдеш хила веза кхачан предприятешка моллагIа болх беш вола саг. Балха хьакхаьчача лувча веза, нагахьа лузуча моттиг еце, сапа тохаш кулгаш а дила санитарни барзкъаш тIадувха деза, керта чеш къайладоахаш холпак е косынка тIатилла деза. ХьаштагIча водаш санитарни барзкъаш дIадаха деза, цул тIехьагIа сапа а 2-процентни хлорни кIир а тохаш кулгаш дилачул тIехьагIа юха тIадувха деза санитарни барзкъаш. Хан-ханнахьа дIайоахаш цIена лелае еза кулга мIараш.

Уж дерригa гигиена гIулакхаш хIаране кхоачашдара эша хьалаш вIаштIехьдаха декхарийла ба кхачан предприятей кулгалхой. Массе а хана Iалашъе еза дизенфекцена эша хлорни кIир. Цул совгIа кулгалхоша цахаддаш тIахьожам лоаттабе беза хIаране гигиена бокъонаш кхсачашъяра гIулакха. Эцархой а хила беза кхачани торговлен болхлошкара санитарно-гигиенически бокъонаш цар йизза кхоачашъелга хьадехаш.

Дизенфекци яра эша хий хIара дийнахьа керда кийчдеш а водопровод йоацаш кулгаш дулача хIара моттиге долаш а хила деза. ЦIенеи, аьшк техан, хIара дийнахьа хувцаши хила деза кулгех хьекха гата а.

Чен кхетара лазараш даржара кхераме ва поткъарбIалгаш, ангина, йIовхораш йолаш вола саг. Царех лазар шийна гучадаьлча Iалаьмате сиха из кулгалхошка дIахайта деза болхлочо. ХIаьта кулгалхой декхарийла ба кхы балха ца вохийташ из соцаве а сиха лорашка хьожаве а.

Чен кхета лазараш ца хилийтара боккха лоархIам болаш да болх бераш сакхетам лакха болаш, санитарни бокъонаш йовзаш, йизза уж кхоачашъеш хилар. Цхьабакъда хIанз а дукха моттигаш нийслу кхачан предприятей кулгалхошен болхлошен санитарни бокъонаш телхаеш.

Укх тIехьарча хана техказа гучадаьлар Грозненски районерча № 15 йолча шурий совхозе доахан леладеча моттигашка санитарни цIено ца телаелга, Iододаш дола дIайха хий ца хилар, йоаггIача тайпара пхьегIаш дIлаш ца хилар, иштта кхыдараш а.

Сунженски районерча «Турист» яхача кафе а кхоачашъяц пхьегIаш йилара санитарни бокъонаш. Хан-ханнахьа дIаяхан чура нувхаш, бIеха я коа а. Иштта я Шаьла дIачухьовззача йолча шашлык деча моттиге а. Укхаза дизенфекци еш дилац кулгаш, бIеха я гонахьа.

Кхачан предприятей кулгалхой декхар да санитарни бокъонаш телхаерашца лира къовсам лоаттабелга, хIана аьлча из гIулакх ледара дитарах доккха зулам дала тарлу. Кулгалхо а мугIарера болхло а — хIараваг ше болх беча моттиге санитарни бокъонаш лораеши йизза кхоачашъеши хила веза. Цу лоархIамеча гIулакха цахаддаш лелабе беза общественни тIахьожам а.

Из дерригa вIаштIехьдаккхаро торо лургъя кхачан предприятешка гIолла чен кхета лазараш ца хилийта а дIа-хьа ца даржийта а.

В. БЕЗНОСЮК,
Нохч - ГIалгIай республика санэпидстаце кхачан гигиена отдела заведующи.

ЛОТЕРЕЕ ЛОВЗАЕРГЪЯ

Нохч - ГIалгIай АССР городашка, болхлой поселкашка, юрташка дехка доалаш латт 1974 шера лоэлагIа арахийцача ахчан-хIамай лотерея билеташ. Тираж хургъя 19—20 апреле городе Йошкар-Оле.

Цу лотерейца ловзабу 5 миллиони 251 эзари 200 ахчани хIамайи кхаж.

Эггара ираз доламцагIа долча 144 билета дайх «Жигули ВАЗ-2101», «Москвич-412», «Запорожец ЗАЗ-968», яхача автомобилий дай хургба. Маьхерча кхажашта юкъе: бе-беча маркай 192 мотоцикл, 1824 холодильник, 240 телевизор, 960 кIувс, дошо гом бола 1008 сахьат, 576 петарен ткани цхарал. 30 кепигах яккха йиш я радиоприемник, «Аврора-12» яха кинокамера, пианино. Тираж чаккъяьнначул тIехьагIа зипа спортивни костюмаш, маIача наьха импортни свитераш ювхаш хургба дуккха бараш. «Верховина-4» яха ший доалахьара мопед хехкаш хургва 144 саг — уж жал я уж ловзаеш а. Цул совгIа, лотереях ахчан кхаж а боагIа, цу даькъе боккхагIбар — 200, 150, 100 сома.

Лотерея дерригача ахчах 60 процент — 8 миллиони 640 эзари сом — кхаж беначарна дIалургда.

1974 шера, дIахо арахецаргйолча лотерея тиражаш хургъя: 24—25 мае Оренбурге, 21—22 июне Вологодски областерча Череповце, 26—27 июле Тюмене, 30—31 августе Чебоксаре, 11—12 октябре Нальчике, 29—30 ноябре Барнауле.

Лотерейни билетех даьккха ахчей кхажах яьхача хIамаех доагIа ахчей дIатергда сберегательни кассаша. Кхажах яьха хIамаш хьатергъя е хьакхухьийтаргъя торгови предприятешка гIолла. Белггала аьлча кхажах яьха «Жигули», «Москвич» яха автомобилаш дIатергъя город Грознерча, горпромторга № 7 йолча тика тIара, хIаьта пианино, телевизораш, холодильникаш, маIача наьха велосипедаш — вай республика городашкарчен районашкарчен торгови организацеша. Кхажах яьха вож йола хIамаш цар даьшта дIакхухьийтаргъя промышленноста предприятешен «Посылторга» базашен шоаш.

С. СМАГИН,
Гострудсберкассай Нохч-ГIалгIай республикански управлене воккхагIвола инспектор.

СТУДЕНТАШ КИЙЧЛУШ БА

Ахкан каникулаш йолалу ха тоъал гаьна яле а, Нохч-ГIалгIай университета студенташ хIанззе а кийчбала болабеннаб цу хана хургйолча шоай кхоалагIча къахьегама семестрага. Ерригача факультеташка вIашагIйохкаш латт студенчески гIишлошъю отрядаш, къоастаяьй цар болх бергбола моттигаш, цар цига хьалъергйола объекташ.

Хьалхарча шерашка санна студентий отрядаша къахьегаргда Сунженски, Наурски, Шалински, кхыйолча районашка. Масала, студенташа болх бергба Чир-Юрте силикатни завод, «Серноводск» яхача курорте кхы цхьаькха керда корпус хьалъеча. Вай республике студентий отрядаша 1.5 миллион сома маьха гIишлон балхаш дергда.

«Вай цIа — воай кулгаща!» яхача девизагIа болх бе лерхI университета студенташа укх ахкан каникулашка.

М. САЛМАНОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ

ТЕЛЕВИДЕНИ

11 апрель

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — «Советски характер» яха телевизионни очерк. 10.00 — Босбола телевидени. Дай-мехка иллеш. 10.30 — Босбола телевидени. «Хьалхара безам». яха телевизионни художественни фильм. 11.00 — Чайковске цIерагIа йолча дунен халкъашта юкъерча 5-гIча конкурсага. 11.30 — Ленински совгIат лохаш. Симонов. «Дийнабараши байнараши» яха трилоги. 15.25 — Передачай программа. 15.30 — Босбола телевидени. Документальни фильмай программа. 15.55 — Iилма — юрта боахама. 16.15 — Дай-мехка гIолла. Эстонски ССР. 16.45 — Шахматни школа. Разряднийкий класс. 17.15 — Босбола телевидени. Дешархошта. Самукъане старташ. 18.00 — Къахьегамца сийдолаш ва саг. Заболотне цIерагIа йолча типографе переплетчица Джабраилова (нохчий меттала). 18.10 — Нохч-ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.30 — Миллионий ленински университет. «Советски саг патриоти интернационалисти ва». 19.00 — Советски Союзера польски культура Девош дIакъовлар. Концерт. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Советски Союзера польски культура Девош дIакъовлар. Концерт дIахо дахьар. Инстедаьлча документальни фильмай программа, кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.50 — Цхьан дезала юкъе (гIалгIай меттала). 19.10 — Документальни фильм. 19.20 — Вай советски нах да. Номер 7 йолча Ленина орден лелаеча треста Грозненски монтажни управлене. 19.50 — Шоана, бераш. 20.00 — Спортивни передача. 20.20 — Киножурнал. 20.30 — Концерт (нохчий меттала).

12 апрель

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30—Дешархошта. Аьрзе кIоригаш гIатта Iомалуш я. 10.00 — Босбола телевидени. «Обратная связь» яха телевизионни спектакль. 11.30—Ленински совгIат лохаш. Алнжюс. Дайна цIий. Кулиев «Лаьттан книжка». 15.35—Передачай программа. 15.40—«Эрсий мотт». 16.25—СССР-а оборона Министерства тIема-дешара заведеней керттерча Управлене начальника инарал-полковника Танкаева пресс-конференци. 16.55 — Босбола телевидени. Дешархошта. «Орленок» яхача телестуде концертни зал. 17.30—«Социализма дуне». 18.00 — Кердадараш. 18.15—Во продукци арахецилга социадергда вай. 18.45 — Спортивни программа. 19.15 — Босбола телевидени. «Саг, Лаьтта, Вселенная», Передача дIахьу СССР-а летчика-космонавта Советски Союза Турпала Севостьянова. 19.55—Босбола телевидени. Хоккеях йола дунен чемпионат. Швеце сборни—Советски Союза сборни. 21.00—«Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Хоккеях йола трансляци дIахоьхьар. Швеце сборни — Советски Союза сборни. 22.45 — Босбола телевидени. Оперетта езаш барашта. 23.15 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

19.00 — Нохч - ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 19.20 — Хоамаш, реклама. 19.25 — Киножурнал. 19.35 — Общественна духьала мурдаша леладу гIулакхаш. «Знание» общества члена, Саламова выступлени. (нохчий меттала). 19.50 — Шоана, бераш. 20.00 — «Гагарина седкъий» яха телевизионни фильм. 20.15 — Шоана, кхалнах (гIалгIай меттала).

РАДИО

11 апрель

6.30 — Юртара вахар (гIалгIай меттала). 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Украински композиторий иллеш (эрсий меттала). 16.00 — Къона тIехье (нохчий меттала). 16.15 — «Вай лоалахой болча» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 16.30 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (гIалгIай меттала). 16.50 — «Агитпункта лампаш» яха корреспонденци (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.40 — «Шоана, кхалнах» яха радиожурнал (нохчий меттала).

12 апрель

6.30 — Юртара Iуйре (эрсий меттала). 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 8.25 — Пахмутова. «Гагарина седкъий» яхача иллей цикл. (эрсий меттала). 16.00 — «Болхлой тIехье ебаш латт» яха беседа (нохчий меттала). 16.15 — ДоттагIий оазаш. Космонавтика Даьхенах — Калугах дола дош (эрсий меттала). 16.30 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грознеи морхаш а йолаш, делкъел тIехьагIа йоачан а йолаш, малхбузехьара мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике гIолла 3—8, Грозне 6—8 градус йIовхал йолаш хилен тарлу. 12 апрелера 15 апреле кхаччалца хувцалуш морхаш а йолаш, лаьгIо догIа а делхаш, дохк а доаллаш, бебеча оагIорахьара мух а хьекхаш ха хилен фегара температура бийсашка 1 градус шелалгара 4 градус йIовхалга кхоачаш, деношка 11—16 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-35; партийни вахарен культуран отделен — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46: отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадувл шинарен, еран, шоаттен денношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/34. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/34. Заказ № 3728.